

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

Sectio II. De Matrimonio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

De Sponsalibus, & Matrimonijs.

c. 2. cit. in fin. approbat S. Thom. in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. Richard. ibid. art. 3. q. 3. Paludan. q. 2. S. Anton. p. 3. tit. 1. c. 18. §. 1. Et ejusmodi Jus in Mechliniensis, & Constantiensis Diocesis vigere testatur Gobat Theol. Exper. tr. 10. à n. 260.

17 Dixi 3. per se; per accidens enim aliquando à Sponsalibus recedenti auctoritas Judicis necessaria est, ut ad vitandum scandalum, cum Sponsalia publicè nota, causa autem dissolutionis ignota est. Pal. n. 2. Boscho de Matr. D. 11. sect. 3. con. 11. n. 175. Magnif. P. Schmier n. 18.

Ad Argumentum sumptum ex c. de illis cit. ibi non dicitur, necessarium esse iudicium Ecclesiæ, sed tantum iuberetur, ut Judex Ecclesiasticus, si coram ipso impubes, pubertatem adeptus, reclamaverit, eum separet. Ad Conf. negatur paritas, nam Matrimonium ex natura sua est contractus insolubilis: indeque non videbatur expediens, ut in potestate sit partium, proprio motu à statu tam arctè obligatorio resiliere.

18 Quaritur 10. quomodo de ejusmodi causa constare debeat, ut à Sponsalibus recessus permissus sit Sponsis? 2. cum distinctione: Vel enim dissolutionis causa talis est, ut dirimat, vel impediatur Matrimonium; vel solum talis, ut jus resiliendi tribuat, non dirimat, vel impediatur Matrimonium, uti est v. g. fornicatio alterius partis.

Si primum, ad Sponsalium dissolutionem faciendam sufficit iudici unius etiam testis, aliàs non idonei, depositio, fama publica, & propria confessio contrahen-

tium, etiam unius, Menoch. de arbitr. cas. 103. n. 2. Sanchez l. 1. de Matr. D. 72. n. 2. Gutier. c. 36. de Matr. n. 18. Pal. tr. 28. D. 1. p. 32. n. 2. §. 3. König hic n. 67. §. 68. & colligitur arg. c. attestaciones 10. de despons. impub. c. super eo 22. de test. §. Attest. c. preterea 2. h. tit. & c. super eo 2. de consang. §. affinit. Ratio est; quia hoc casu agitur de peccato, & animæ periculo vitando, ubi minor probatio sufficit.

Si secundum contingat, & causa dissolutionis non sit impedimentum dirimens, vel impediens, controversia est inter DD. nam Paludan. in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. n. 17. in fin. arg. textum cit. contendit, etiam hoc casu unius testis depositionem, aliàmve similem probationem sufficere. Sed male; quia textus isti procedunt favore animæ, cujus salus in casu nostro non adducitur in discrimen, sed de solo præjudicio tertij agitur, ubi autem de præjudicio tertij agitur, generalis est Regula, requiri duos testes omni exceptione majores, aut aliam probationem plenam. Quare ista etiam in presenti casu necessaria erit. Sanch. l. 1. D. 71. n. 7. Gutier. c. 36. n. 17. Conink dub. 11. concl. 4. n. 81. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 12. y. dico tertio, Pal. p. 32. cit. n. 8.

220 Eadem probationes, quæ in foro externo sufficiunt, etiam sufficiunt in interno, & conscientia. Imò in isto ad Sponsalium dissolutionem sufficit depositio unius testis fide digni, etiam non jurati, ut notat Sanch. D. 73. n. 2. Gutier. c. 36. n. 17. Pal. p. 32. cit. n. 8. fin.

SECTIO II.

De Matrimonio.

Post Sponsalia justo ordine sequitur Matrimonium; nam ad hoc illa tanquam via ad terminum à contrahentibus unice, & principaliter intentum deducunt. Su-

mi istud dupliciter potest: primo secundum se, & secundò, prout est Sacramentum. In utraque acceptione multa occurrunt dubia, quæ Examine digna sunt. Sit ergo

§. I.

De Matrimonio secundum se.

S U M M A R I U M.

- 221. Etymologia Nominis Matrimonium.
- 222. Alia hujus nomina.
- 223. Desinitio.
- 224. 225. 226. Explicatio Definitionis.
- 227. Dividitur primo in Legitimum, Ratum, & Consummatum.
- 228. Requisita, ut Consummatum censeatur.
- 229. An consummetur per copulam primo bimestri vi extortam?
- 230. Defenditur Sententia affirmativa.
- 231. Solvuntur Argumenta Partis negantis.

- 232. Secundò dividitur in Verum, Presumptum, & Putativum.
- 233. Quomodo probetur Matrimonium?
- 234. Quibus casibus illud Jura presument initium?
- 235. Quenam requirantur, ut Matrimonium Putativum habeat effectus Juris?
- 236. Tertio dividitur in Canonicum, & Politicum.
- 237. Quò pertinet etiam contractum ad Morganaticam.

238. An licitum sit pactum Morganaticæ.
 239. An istud Pater illustris, stante Matrimonio, revocare, vel immutare possit?
 240. An, & quomodo in bonis paternis succedant filij Morganatici?
 241. 242. 243. 244. 245. Quam Matrimonia contrahere possint?
 246. 247. An valeat contractum à parentibus nomine liberorum: si isti presentes taceant, & non contradicant?
 248. 249. 250. An Matrimonium contrahi per Procuratorem possit?
 251. Quam requirantur, ut contractum per Procuratorem valeat?
 252. 253. An ad valorem mandati Procuratorij requiratur presentia Parochi, & testium?
 254. 255. An Matrimonium contrahi possit per Epistolam?
 256. In quo consistat essentia Matrimonij?
 257. An consensus contrahentium semper sit necessarius?
 258. 259. 260. Etiam de absoluta DEI potentia?
 261. 262. 263. Utrum ad substantiam Matrimonij pertineat consensus in obligationem alteri, si petat, tradendi corpus suum ad actus conjugales ex se aptos ad generationem proles?
 264. Qualis debeat esse consensus ad Matrimonium requisitus?
 265. 266. 267. Quid dicendum de eo, qui cum una Matrimonium contraxit fide, dein cum alia verè?
 268. 269. Quomodo delinquit, & ad quid obligetur fide contrahens?
 270. 271. 272. An casu, quo Matrimonium est nullum ob defectum consensus, ad hoc revalidandum requiratur consensus utriusque?
 273. Quomodo consensus sit exprimendus?
 274. 275. 276. An necessaria sint verba formalia?
 277. 278. Quid in his spectandum?
 279. Quam fidem mereatur interpres, si per hunc celebretur Matrimonium?
 280. 281. An validum sit contractum contra Legem, vel consuetudinem Regionis?

QUæritur I. quid sit Matrimonium? R. ut de quavis alia re, ita etiam de Matrimonio duæ circa hoc fieri quæstiones possunt. I. quid nominis? 2. quid rei sit? Atque hinc.

Dub. I. quid nominis sit Matrimonium, seu quæ sit Etymologia istius nominis? R. Matrimonium à Matre dicitur, non à Patre; cujus plures congruentias, adducit Nicol. Motius de Matr. in princ. n. 1. duæ verò videntur potissimæ. Prima est; quia Matrimonium præcipuè spectat procreationem proles, proles autem certa patrens est mater, pater verò incertus, & ex Nuptijs solâ Juris præsumptione ostenditur, non vera, certaque probatione l. quia semper 5. ff. de in Jus vocand. l. filium 6. ff. de bis qui sui, vel alien. jur. l. Lucius 83. ff. de condit. & demonstr. Secunda; quia matris onus gravius est, quàm patris, cum illa prolem in utero & extra istum substantiâ suâ alat: atque ut c. fin. de conver. infidel. textus habet, hæc ipsi ante partum onerosa, in partu dolorosa, & post partum laboriosa esse noscitur.

222 Præter Matrimonij nomen tria alia eidem dantur, quæ tamen revera Synonyma sunt, licet data ex causis diversis. I. enim dicitur Consortium à communicatione, & communione ejusdem sortis, & conditionis eò, quòd conjuges bonorum, & jurium inter se consortes sint l. nuptie 1. ff. de rit. nupt. 2. Conjugium ab effectu; quia duos, ut fiant una caro, conjungit, quasi sub uno jugo: quæ conjunctio initiat per consensum animorum, qui datur in Matrimonij contractu; perficitur conjunctione corporum, quæ contingit in summatione ejusdem. Quod explicans

S. Ambrosius can. cum initiatur 5. caus. 27. q. 2. relatus ait: Cum initiatur conjugium conjugij nomen adsciscitur; non enim defloratio virginittatis facit conjugium, sed pactio conjugalis: denique dum jungitur puella conjugium est, non cum viri admittione cognoscitur. 3. Connubium, vel quod crebrius est, Nuptiæ à nubendo, vel obnubendo; quia olim Sponsæ pudoris gratiâ, quando nubebant, velo se quasi nube tegebant can. femina 7. & can. nec illud 8. caus. 30. q. 5. Unde hodie dum nomine Nuptiarum ordinariè potius solennitas, ac celebritas illa venit, quæ Contractui Matrimoniali conjungitur, ac certis temporibus per SS. Canones prohibetur, quàm Contractus Matrimonialis, qui nullo tempore interdicitur. Wesenbec. ff. de rit. nupt. n. 1. Pal. tr. 28. D. 2. p. 1. n. 1. Vallens. hic §. 5. n. 1. Engl. §. 1. n. 2. König n. 22.

Dub. 2. quid rei sit Matrimonium? 222
 R. Matrimonium duobus modis accipi potest. I. pro actuali contractu, in quo legitime personæ consensu verbis expresso se invicem obligant ad vitæ Societatem, & generationis usum. 2. & frequentius pro permanente, ac quasi perpetuo jugo viri, & famina: quo sensu ait Gloss. Inst. de patr. potest. lit. O. idem esse Matrimonium quod Conjugium. In utroque sensu accepto Matrimonio accommodari potest Definitio, quam ex c. illud 11. 7. verum de præsumpt. §. nuptie 1. Inst. de patr. potest. & l. nuptie 1. ff. de rit. nupt. communiter sumunt DD. & dicunt, quòd Matrimonium sit legitima conjunctio viri, & mulieris; individuum vitæ consuetudinem continens: si scilicet dictio Conjunctio, dum definitio hæc applicatur contractui Matrimoniali, sumatur

sive causaliter, & efficienter; dum verò applicatur ipsi obligationi Matrimoniali, accipitur formaliter. Unde, quando Matrimonium in prima acceptione sumitur, sensus Definitionis erit, quòd *Matrimonium sit contractus, quo mas, & femina nullo Jure impediti, se ad individuam vite societatem, & mutuam corporum traditionem in ordine ad actus ex se aptos ad generationem prolis obligant.* Quando verò in secunda acceptione, hunc sensum pariet, quòd *Matrimonium sit perpetua, & indissolubilis conjunctio, seu vinculum viri, & femine, ortum ex consensu eorum, verbis, vel alijs signis expresso.* Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 1.

224 Dicitur autem 1. in Definitione Viri, & Mulieris in numero singulari; quo innuitur Polygamiam, & multo magis Polyviriam esse illicitam: de quo Tit. 4. de Spons. duor. ex instituto. Imò nec cuiuscunque cum quacunque, etiam unâ licet contrahere; quia Jure tam naturali, quàm positivo Ecclesiastico certa constituta sunt impedimenta, quæ Matrimonij contractum vel omnino irritum, vel saltem illicitum faciunt: hinc in explicatione Definitionis additur, *Nullo Jure impediti.*

225 Dicitur 2. *Conjunctio*, scilicet per consensum de præsentis animorum, non verò per conjunctionem corporum; nam conjunctio corporum non est de substantia Matrimonij; quia Matrimonium non concubitus, sed consensus facit l. nuptias 31. ff. de R. J. Neque obstat textus canon. non est dubium 16. cum seq. caus. 27. q. 2. ubi dicitur, *Non est dubium, illam mulierem non pertinere ad Matrimonium, cum qua commissio sexus non docetur fuisse;* quia ut advertit editio Gregoriana, textus iste non reperitur in Augustino, ex quo eum citat Gratianus, videnturque esse Summarium *can. seq.* quem & ipsum depravatè legit Gratianus, ut videre est in eadem Gregoriana editione, *Nec etiam obstat*, quòd Matrimonium efficiat, ut duo sint in carne una, quod non videtur efficere ante copulam; quia, ut notat Vallens. hic §. 5. n. 5. esse duos in carne una non est commisseri, sed haberi tanquam carnem unam, quod fit per hoc solum, quòd uterque alterius corporis potestatem habeat. Porro potestas hæc, quam habet conjux in corpus conjugis, est quidem jus in rem, sed non propriè dominium, ne fateri cogamur alterum alterius mancipium, seu servum esse, erit igitur tantum jus utendi corpore conjugis ad opus generationis eo fere modo, quo jus utendi alieno horto alicui ad certum finem concedi solet. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 1. Less. l. 2. de Just. c. 3. n. 7.

226 Dicitur 3. *individuum vite consuetudinem continens*; quo Matrimonium distinguitur à Concubinato, qui tantum ad tempus initur, quamdiu placuerit: & simul innuitur, R. P. Schmalzgrueber L. IV.

tur, Matrimonio majorem, quàm alijs omnibus contractibus humanis firmitatem, & indissolubilitatem competere; nam alijs omnes contractus, etsi mutuo consensu constituti sint, eodem iterum dissolvi possunt: Matrimoniorum non item; neque enim Matrimonium ad tempus contrahi potest *can. solet 6. caus. 32. q. 2. c. fin. de condit. apposit.* Porro hunc perpetuum, & indivisibilem nexum Matrimonium obtinet parim suapte naturâ, ob commodum prolis generandæ, meliùsque educandæ, parim verò, & multo magis ex DEI primæva institutione, & magni Mysterij causâ, ut constat ex Apostolo Eph. 5. & notat Laym. n. 1. c. 5. posterior. Hinc meritò per Jus Canonicum abrogatæ sunt Leges Civiles, quibus præter Matrimoniorum naturam ista etiam quoad vinculum dissolvi poterant ff. de divort. & C. de repud. quòd repugnarent Legi Evangelicæ, quâ Christus, sublato libello Repudij, quo Judæis uxorem adulteram dimittere, & aliam ducere permittebatur, Matrimonia restituit primævo statui, & indissolubilitati suæ, potestate tamen relicta Ecclesiæ id dissolvendi tam quoad cohabitationem, & thorum, quàm etiam quoad vinculum per Professionem Religiosam, & Dispensationem Apostolicam, si consummatum non sit: de quo suis locis dicitur.

Quæritur 2. quotuplex sit Matrimonium? R. triplicem maximè hujus divisionem invenio.

I. Dividitur in Matrimonium Legitimum, Ratum, & Consummatum. Legitimum tantum illud est, quod legitimo consensu inter personas non impeditas contractum est, non tamen Ecclesiæ ratificationem, aut rationem Sacramenti habet: quale olim in Lege Naturæ, & Mosaica, ac hodie initur inter Judæos, & Gentiles *can. fin. §. item illud caus. 28. q. 1. c. quanto 7. §. nam etsi de divort.* Ratum, live Ecclesiæ ratificatione approbatum est, quod secundum Leges Divinas, & Ecclesiasticas sanctiones contrahitur à fidelibus, seu Baptizatis, inter quos tamen post illud contractum nondum intercessit commercium, seu copula carnalis: & de hoc accipienda est Regula l. nuptias 31. ff. de R. J. quòd *Nuptias non concubitus, sed consensus faciat.* Consummatum denique, quod accedente carnali copula perfectum, atque completum est.

Ut verò tale, seu Consummatum Matrimonium dici possit, requiritur.

1. ut copula carnalis sit perfecta, & sufficiens ad generationem humanam: & hinc non sufficit imperfecta, etiam per penetrationem vas muliebris, nisi feminis effusio consequatur; & multo minus sufficienti tactus, oscula, vel etiam pollutio extra vas naturale *can. Lex Divina 18. caus. 27. q. 2. can. extraordinaria 11. caus. 35. q. 3. c. ve-*

C

TIB

rim 2. de convers. conjugat. Sanch. l. 2. de Matr. D. 21. n. 5. Bolco de Matr. D. 11. concl. 10. n. 358. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 1. n. 50. & duobus seqq. 2. ut consensus legitimus, seu Matrimonium ratum præcesserit; nam si copula habeatur ante contractum Matrimoniale, ex ea non inducitur Matrimonij consummatio. Ratio est; quia, quod non est, consummari non potest. sed ante contractum Matrimonium non est Matrimonium. ergo &c. Erit proinde talis copula merè fornicaria, neque indissolubilitatem, aliòsque effectus Matrimonij consummati operabitur.

229. Addunt aliqui 3. ut ejusmodi copula intra primum bimestre post Matrimonij contractum non sit per vim extorta; nam per ejusmodi copulam negant consummari Matrimonium cum Abb. in c. de convers. conjugat. in quam sententiam etiam inclinatur König hic n. 82. & haec communem, nixus his fundamentis. 1. quia Matrimonium consummatum repræsentat unionem Christi cum Ecclesia, sed istam unionem ea solum copula repræsentare potest, quæ est voluntaria, si quidem unio Christi cum Ecclesia omnino voluntaria est. 2. Matrimonium ratum, quatenus est repræsentativum unionis animæ fidelis per Charitatem cum DEO, necessariò consensum requirit. ergo etiam Matrimonium consummatum, quatenus est repræsentativum unionis Christi cum Ecclesia. 3. tunc in esse consummati per copulam constituitur Matrimonium, quando per actum Justitiæ commutativæ conjux perit, & reddit, quod debet, atqui hoc non contingit, si intra bimestre à die contracti Matrimonij copula extorqueatur vi, cum unus alteri ante lapsum duorum mensum non debeat, & debitum tantum sit conditionale, sub hac scilicet conditione, Nisi intra bimestre Religionem ingrediar.

230. Sed dicendum, Matrimonium consummari, & fieri prorsus indissolubile etiam per copulam primo bimestri per vim extortam. Ita Angel. V. Matrimonium 4. n. 7. Covar. p. 2. de sponsal. c. 7. §. 4. n. 10. Henric. l. 11. de Matr. c. 8. n. 10. Rodriq. tom. 1. summa. edit. 2. c. 239. n. 2. Petr. de Ledesm. de Matr. q. 61. art. 1. fol. 583. Barbosa. ff. solut. matr. p. 2. Rubr. n. 106. Sanch. l. 2. de Matr. D. 22. n. 4. dicens esse certam sententiam. Ratio est; quia per copulam carnalem etiam vi extortam conjuges efficiuntur una caro, & ex tali copula nascitur affinitas, quæ ex Matrimonio solummodo non nascitur. Respondet quidem P. König l. cit. ad hoc Argumentum retorquendo in copulam fornicariam; nam etiam qui adhaeret meretrici, unum corpus efficitur, teste Apostolo 1. Corinth. 6. v. 16. & ex quavis copula illicita oritur impedimentum affinitatis tot. tit. de eo, qui cognovit &c. & Trid. sess. 24. c. 4. de reform. Matr. unde

concludit requiri, ut talis sit copula, quæ fiat per debiti redditionem, & quæ repræsentet unionem Christi cum Ecclesia. Sed ampla disparitas est inter copulam fornicariam, & eam, quæ per vim extorta à conjuge est; nam illa inicitur extra Matrimonium, hæc inter conjuges; ex illa orta affinitas se extendit ad secundum duntaxat gradum, ex hac confurgens ad quartum usque se porrigit &c.

Neque contrarium probant Argumenta n. 229 allata. Ad 1. Argumentum hoc nimium probat; probaret enim, quoddam neque per copulam post bimestre vi extortam consummetur Matrimonium: quod durum videtur dicere. Dicendum ergo, quoddam etiam copula vi extorta à conjuge repræsentet unionem Christi cum Ecclesia, non quidem quoad modum; nam unio Christi cum Ecclesia spontanea est: sed quoad substantiam; quia per talem copulam conjuges fiunt una caro, sicut Christus per carnem est unitus Ecclesiæ. Ad 2. quoddam Matrimonium ratum necessariò consensum liberum postulet, tum natura Contractus postulat, quæ consensu contractentium constituitur, tum Jure factis expressum est, quo constitutum est, ut Matrimonia essent liberrima: nihil tale habetur de Matrimonio consummato; unde in ratione consummati constituetur etiam per copulam vi extortam à conjuge. Ad 3. Major Propositio asseritur ex suppositione sententiæ; ex hæcenus autem dictis factis ostensum videtur consummari Matrimonium per copulam obtentam à conjuge etiam per injuriam.

II. Dividitur Matrimonium in Matrimonium Verum, Præsumptum, & Putativum. Verum est, quod in veritate, & cum valore contractum, atque ut tale probatum est uno ex modis, quo cætera negotia probari solent. Præsumptum, quod à Jure præsumitur. Putativum quod putatur legitime contractum esse, cum tamen ob latens aliquod impedimentum à parte rei sit nullum.

Dub. 1. quomodo probetur Matrimonium? 1. in specie probari potest 1. per attestationem Parochi, affirmantis illud in sua, & testium præsentia contractum fuisse; hic enim tanquam de re ad suum officium spectante atreitas, plenam fidem meretur. Rot. tom. 1. recent. p. 4. decis. 610. n. 3. & decis. 661. n. 4. 2. per duos testes, etiam faminas bonæ famæ: & admittuntur etiam parentes, & consanguinei, nisi ob disparitatem conditionis, aut divitiarum fiant suspecti c. super eo 22. de test. b. 3. ex Libro Matrimoniorum, qui etiam mortuis Parocho, & testibus, plene probat Matrimonium, ut pote in re, ad officium Parochi pertinente, scriptus. Rota p. 1. divers. decis. 750. n. 10. Mascard. de

Pro-

Probat, concl. 673. n. 18. 4. ex confessione conjugum, vel nominatione, h. e. quando vir, & mulier vel in communi colloquio, vel in literis ad se datis se invicem appellant conjuges, & ista illum maritum, hic ipsam uxorem, Abb. in c. lator. 5. in 6. qui fil. legit. Paris. conf. 55. n. 1. l. 4. Corat. l. 3. Mis. ell. jur. c. 4. n. 7. 5. ex diuturna cohabitatione maris, & feminæ honestæ l. in liberæ 24. ff. de rit. nupt. præcipue si accedant alia admnicula, puta, promissio dotis cum contractu Sponsalium, licentia Ordinarij de contrahendo Matrimonio in domo privata, remissio publicationum, aut præstatio alimentorum, Rota decis. 444. coram Card. Cavalerio, Felin. in c. illud n. 10. § 11. de præsumpt. 6. si mulier uia sit vestibus, quibus alix nuptæ viri solent. Alex. conf. 151. n. 10. l. 5. aut viri ob mortem mulieris, quam aliunde cognatam esse non constat, affirmat vestes lugubres. Cephal. conf. 435. n. 66. § 67. 7. si publica vox, & fama ferat eos esse conjuges c. illud cit. & ibi Abb. n. 4. de præsumpt. Puteus decis. 173. l. 2. Rot. p. 4. divers. decis. 273. n. 11. Vide Malcard. de probat. concl. 124. § seqq. qui concl. 1035. n. 22. bene notat, discrimen quoad probationem faciendum inter casum, quo agitur de Matrimonio sustinendo, & inter casum, quo agitur de eodem dissolvendo: nam in primo casu sufficiunt probationes leviores, quod causa Matrimonij sit favorabilis; in secundo autem concludentes, quia eatenus est causa ardua.

Dub. 2. quibus casibus Jura præsumant Matrimonium initum? 2. tribus maxime casibus. 1. quando post Sponsalia, inter duas personas habiles absolute inita, secuta est copula carnalis inter easdem; nam hoc casu consensus de futuro præsumitur transisse in consensum de præfenti & copula admisa affectu conjugali c. veniens 15. & c. is quisidem 30. b. tit. 2. quando post Sponsalia inita sub conditione, ante hujus eventum inter Sponsos intercessit carnale commercium; quia Ecclesia eo casu præsumebat Sponsos recessisse à conditione, adeoque voluisse pure, & absolute contrahere Matrimonium c. per tuas 6. de condit. apposit. 3. quando post Sponsalia de præfenti ab impuberibus, in quibus malitia non supplet ætatem, adeoque invalide contracta, inter eosdem, ubi pubertatem adepti fuerint, interveniunt signa ratificati consensûs, qualia sunt non tantum carnis copula, sed etiam oscula, amplexus, munera, cohabitatio c. un. S. idem quoque de despons. impub. in 6. Verum hodie post Tridentinum Matrimonia hæc præsumpta non amplius locum habent, ubi dicta Synodus quoad Decretum, Matrimonia clandestina irritans, receptum est, prout dictum est n. 118. supra.

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

Dub. 3. quænam requirantur, ut Matrimonium Putativum habeat vim legitimandi proles inde susceptas, & alios effectus Juris? 2. duo apprimè sunt necessaria. Primum est, ut contrahatur cum bona fide, saltem ab uno ex conjugibus ignaro impedimenti c. ex tenore 14. qui fil. legit. ita tamen, ut bonam fidem nec error Juris, nec dubitatio circa Matrimonij valorem excludat. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 2. §. 1. n. 9. & in dubio hæc bona fides præsumatur. Gutier. c. 71. de Matr. n. 4. Alterum, ut Matrimonium contrahatur publice, & in facie Ecclesiæ, i. e. coram Parocho, & testibus, & præmissis, vel saltem legitime dispensatis denuntiationibus; alioquin, si Matrimonium clandestinè celebratur, scientia impedimenti præsumitur c. fin. §. si quis verò de clandest. despons.

III. Dividitur Matrimonium in Canonicum, & Politicum, seu Civile. Canonicum est in quo concurrunt ea, quæ à SS. Canonibus ad Matrimonium præscripta sunt. Politicum, in quo concurrunt etiam illa, quæ civiliter, & politicè requiruntur ad Matrimonium, varæ nimirum solemnitates, pacta dotalia, traductio in domum mariti, consensus parentum &c. sine quibus Matrimonium initum validum quidem est, ut suis locis dicitur, illegitimum tamen reputatur. Indeque tantum illa vocatur Uxor, quæ ducta est in Matrimonio prædictis solemnitatibus instructo; quæ autem est ducta in Matrimonio ijs solemnitatibus destituta, dicitur Concubina can. 15. qui 4. & can. seq. dist. 34.

Perinet huc Matrimonium ad Moralem, & gamaticam contractum seu, ut alij vocant, Matrimonium conscientie, quod nihil aliud est, quam legitima conjunctio viri cum femina inferioris conditionis, eo pacto inita, ut uxor, & liberi inde nati dono nuptiali (quod Morgengaba, & corruptè Morgantica dicitur) vel alia certa portione, tempore Sponsalium destinata, contenti sint, & à cæteris bonis avitis, ac paternis abstineant per textum l. 2. feud. tit. 29. De hoc Matrimonio.

Dub. 1. an licitum sit ejusmodi pactum, & conventio? Videtur tenenda negatva ex eo, quod, ut l. cum ratio 7. ff. de bon. damnat dicitur, ipsa ratio naturalis; quasi Lex quedam tacita, liberis parentum hereditatem propter jus Suietatis addicat; ut inde legitimam vitæ sustentationem habere possint.

Sed dicendum esse licitum. Ita Myler. ab Ehrenbach Gamolog. Person. illustr. c. 6. n. 12. § 13. König hic n. 91. quest. 1. & alij. Ratio est 1. quia nullam præfert turpitudinem, sed honestas ejus ex fine satis relucet; inventum enim est, tum ut maritus, non valens continere, sit extra peri-

periculum illiciti concubitus, quæ ratio innuitur *l. 2. feud. tit. 29.* tum ut liberis prioris Matrimonij, aut Agnatis per divisionem bonorum præjudicium non creetur, sicque in suo nitore, & decore conferventur familiæ Illustris. 2. nec etiam contrarium est substantiæ Matrimonij; nam ea, quæ ita ducitur, est verè uxor, & filij inde suscepti sunt legitimi, solùmque amputantur nonnulli effectus Civiles, ut scilicet uxor non coruscet radijs mariti, ut filij ex ea suscepti familiæ paternæ insignibus non utantur; neque in dignitate, aut ditionibus patris succedant. 3. iustitiam talis pacti confirmant exempla Virorum Illustrum, qui Matrimonia *ad Morganaticam* ex justa Statûs ratione contraxerunt, quorum meminit Myler. *l. cit.*

Ad rationem dubitandi, etsi sustentatio debeatur liberis, non tamen præscripta est certa quantitas: hinc si iisdem in Morganatica, vel alio modo relinquatur tantum, quantum pro sustentatione eorum requiritur (quod in Pacto quæstionis fit) contra jus naturale nihil committitur.

²³⁹ Dub. 2. utrum Pater illustris Pactum *ad Morganaticam*, stante Matrimonio, in præjudicium Liberorum primi Matrimonij, & Agnatorum revocare, & immutare possit? Sunt, qui cum Annæo Roberto *l. 1. rer. Judic. c. 15.* negant, eò, quòd mutare consilium quis non possit in alterius detrimentum. prout dicitur *Reg. mutare 33. in 6. Conf.* quia Pactum hoc *ad Morganaticam* est omnibus suis partibus perfectum. actus autem obligatorij jam firmi penitentiam retractari non possunt, *ne adversus conventionem suam pacifens veniat l. siquis 29. C. de Pact.*

Contra alij cum Mylero ab Ehrenbach *c. 6. cit. n. 37.* revocationem istam, & immutationem Patri Illustri concedunt, ex ratione, quòd Pactum *ad Morganaticam* respiciat futuram successionem liberorum, & per consequens revocabile sit instar aliarum ultimarum Voluntatum *arg. l. fin. C. de Pact. ubi Jason. n. 12.* pro Regula ponit, quòd consensus ejus, qui in contractum super ipsius hæreditate per aliquos celebratum consentit, ultimæ Voluntatis naturam sortiatur, & efficiatur ambulatorius usque ad mortem ex sola voluntate consentientis.

P. König *hic n. 91. quest. 2. in fin.* hanc posteriorem sententiam eatenus saltem veram esse existimat, quatenus putat Patrem liberis Morganaticis in Testamento amplius aliquid posse relinquere, quàm pacto provisum sit, ex illis scilicet bonis, de quibus testandi facultatem habet; nam hæc transferre in extraneum potest. igitur etiam in filium ex Matrimonio Morganatico natum.

²⁴⁰ Dub. 3. an si filij, aut nepotes prioris Matrimonij absque legitimis hæredibus

decedant, eo casu filij, ex Matrimonio *ad Morganaticam* nati, eorumque descendentes legitimi succedant in bonis patris, aut avi? *h.* hic distinguendum est inter bona Feudalia, & Allodialia. In bonis Feudalibus non succedunt, sed ipsis exclusis, admittuntur proximi agnati, ut dictum est *Libr. 3. Tit. 20. n. 113.* nisi fortè ex pacto, quòd ad Morganaticam fecit Pater, aliud constet. In Allodialibus omnino succedunt, ut cum alijs notat König *hic n. 91. q. 3.* quia illorum jus solummodo suspensum fuit bisj auf cinen ledigen Anfall / & quamdiu superstitis erant liberi Matrimonij prioris, ergo his morte sublati, fortietur effectum suum, idque ex præsumpta voluntate patris, qui voluisse creditur, ut alijs liberis non extantibus, filij ex Matrimonio Morganatico nati, tanquam legitimi, collateralibus præferantur, utpote in quo præ illis majori affectu terri præsumitur.

Quæritur 3. quinam Matrimonia contrahere possint? *h.* possunt omnes, qui ab eo contrahendo non prohibentur; est enim Edictum de Matrimonio contrahendo prohibitorium, ut quicumque non prohibentur, cons. admittantur. Et procedit hoc, etiam si Excommunicati sint; nam licet ita contrahendo peccent, validè tamen contrahunt, cum Matrimonia illorum nullam irritentur. *Zoccl. hic n. 58.*

Prohibentur autem 1. ob defectum iudicij Infantis, furiosi, amentes extremè, seu cum temporario quodam mentis exilio ebrij, quamdiu infantia, furor, aut ebrietas durat; quia consensu libero, & debita deliberatione carent. Vallens, *hic §. 10. n. 1. König n. 94. ibid.*

2. Ob vitium corporis muti, surdi, & cæci simul, prout de Sponsalibus dictum est *n. 17. supra;* quia vel non intelligunt sufficienter requisita Matrimonij, & obligationes annexas, vel saltem consensum suum sufficienter explicare, & secum contrahentis voluntatem percipere nequeunt. Vallens. *l. cit. König n. 95.* Item impotentes, seu inepti ad copulam conjugalem, ut qui finem Matrimonij assequi nequeunt *6. ex litteris 3. & c. seq. de frigid. & malef.*

3. Ob defectum ætatis impuberes, seu ²⁴¹mas ante 14. & femina infra 12. ætatis annum; quia in his communiter deficit vis, ac naturalis potestas generandi, quanquam malitia nonnunquam ætatem suppleat: de quo *Tit. seq.* Senum, qui sexagenarijs majores sunt, nuptias olim improbavit Lex Julia, & Papia, sed Justinianus *l. sancimus 27. C. de Nuptijs* iisdem illarum contractum permisit: estque Lex ista conformis doctrinæ Ecclesiæ, quæ quantumcunque fenes, modò ad actum conjugalem habiles sint, à Nuptijs contrahendis non excludit.

4. Ob personæ conditionem, ac Statum ²⁴²1. Clerici in SS. constituti, & Religiosi pro-

professi juxta dicenda infra Tit. 6. qui Clerici, vel vovent. 2. Servi de Jure Civili l. cum ancillis 3. C. de incest. & inutil. nupt. & l. servi 23. junct. Gloss. C. ad Leg. Jul. de adulter. Sed hoc postea SS. Canones correxerunt, & inter eos quoque

inita Matrimonia voluerunt esse legitima, nisi casu, quo liber quidam ancillam duxit putans esse liberam, aut libera nupit servo, quem talem esse nesciit: de quo infra Tit. 9. de conjug. servor.

3. eodem Jure Civili nuptiæ non contrahantur, nisi inter Cives Romanos pr. Inst. de Nupt. Sed hæc dispositio ab usu recessit, dum ipsi Imperij Principes cum exteris Regibus, & Dynastijs pro libitu Matrimonia contrahunt, & affinitates mediante Matrimonio sibi firmant. König n. 96.

244 5. Ob inequalitatem Dignitatis. Ob hanc olim Viris Senatoriæ dignitatis non licebat in thalami consortem sibi adificere feminam vilem, v. g. libertinam, scenicam, aut scenicæ filiam l. oratione 16. l. Lege Papia 23. Lege Julia 44. & alijs passim ff. de rit. nupt. Sed ab hoc Jure recessit Imp. Justinianus, dum Novell. 78 c. 3. & Novell. 117. c. 6. indulgit, ut etiam maximis decorati Dignitatibus cum libertis, & alijs vilioribus faminis nuptias iure potuerint: quod ipsum approbant SS. Canones, & praxis sequitur, quæ constat, quandoque Illustres ad humiliorum se vota demittere, Zœf. hic n. 60. König n. 97.

245 6. Ob utilitatem publicam. Hujus intuitu Jure Civili interdicitur Matrimonium Præsidis cum Provinciali, idque ob metum concessionis l. siquis 38. l. qui in Provincia 57. l. eos qui 65. ff. de rit. nupt. l. in C. si quacunq. prædit. potest. nisi officio finito, aut deponatone ante munus susceptum facta l. siquis cit. & l. si contra 6. C. de Nupt. Similiter eodem Civili Jure prohibebantur nuptiæ Tutoris, ejusque filij cum pupilla, ne rationes tutelæ interciperentur l. siquis Tutor 60. l. non est 67. ff. l. seq. ff. de rit. nupt. tot. tit. C. de interdicit. Matr. int. pupill. & tutor. nisi rationibus à Tutore redditis, & lapso tempore, intra quod pupilla restitutionem in integrum impetrare potuit l. quanquam 62. §. fin. ff. de rit. nupt. Hoc tamen utrumque Jure Canonico, & hodiernis moribus non amplius obtinet.

7. Ob Impedimentum quodcumque sive impediens, sive dirimens; nam prius Matrimonium reddit illicitum, posterius, si revera subsit, invalidum: de quo infra.

246 Dub. 1. an valeat Matrimonium à parentibus nomine liberorum contractum, si isti præsentibus taceant, & non contradicant? Affirmant Covar. p. 2. de Sponsal. c. 4. pr. n. 7. Sanch. l. 1. de Matr. D. 23. n. 3. Bosco sect. 3. concl. 6. n. 210. Zœf. hic n. 64. Schambog. n. 132. Fun-

damentum principale istorum est paritas cum Sponsalibus, quæ si à parentibus liberorum nomine contrahantur, & isti taceant, nec contradicant, sustinentur pro validis, ex præsumpto liberorum consensu, ut dictum est n. 61. & patet ex c. un. de despons. impub. in 6. atqui hic liberorum consensus non minus præsumi potest, quando tacent ad Matrimonium, quod nomine ipsorum parentes contrahunt; nam eadem pugnat ratio, scilicet præsumpta filiorum confidentia erga parentes, quæ judicant parentes pro ijs consilium semper suscipere optimum. ergo &c. Conf. ex vulgata Regula. Qui tacet, consentire videtur: quæ certissima redditur, quando, qui tacet, tenebatur non tacere, sed reclamare, & contradicere.

Sed probabilius negatur habendum pro valido, si filij consentium suum nullo alio exteriori signo demonstrant. Ita post alios Pont. l. 2. de Matr. c. 14. n. 3. Magnif. P. Schmier. p. 2. de Matr. c. 2. n. 14. & duob. seqq. P. König hic n. 100. §. hinc sententia, ubi putat id saltem obtinere in terris, in quibus Trid. promulgatum, & receptum est; nam juxta hoc Sponsus, & Sponsa consentium suum exprimere debent coram Parocho, & testibus, ad quod taciturnitas liberorum vix potest sufficere, nisi prius mandatum dederint, ut nomine suo contrahant Matrimonium. Sed ratio videtur probare universaliter; quia, quod parentes pro liberis sine mandato possint contrahere Sponsalia, est aliquid singulare, & exorbitans à Jure communi. igitur juxta Reg. que à Jure 28. de R. J. in 6. hæc facultas in consequentiam non est trahenda, & extendenda ad Matrimonium: præsertim cum inter Sponsalia, & Matrimonium non sit modica disparitas; Matrimonium enim inducit obligationem ætioram, & vinculum indissolubile, ratione cujus plenam exigit libertatem, quæ non ita exactè desideratur in Sponsalibus, utpote quæ multis ex causis dissolvi possunt. Ex quo patet ad Argumentum sententiæ affirmantis.

Dub. 2. an Matrimonium contrahi per Procuratorem possit? 2. affirmativè; nam ita habetur expressè c. fin. de Procurat. in 6. ex quo certum fit, id licuisse saltem ante Tridentinum. An verò hoc procedat etiam post Trid. controversia est. Aliqui, quos recenset Petr. de Ledesm. q. 42. art. 1. dec. 7. & l. 2. de Matr. D. 11. n. 1. putarunt c. fin. cit. per laudatam Synodum fuisse correctum. Fundantur 1. quia ideo olim Matrimonium per Procuratorem contractum valebat, quod eo tempore ad illud sufficeret mutuis nudus consensus, sed hodie non sufficit nudus consensus, sed is coram Parocho, & testibus præstari debet, prout habetur sess. 24. c. 1. de reform. Matr. ergo &c. 2. idem Trid. l. cit. decernit, ut omnino coram Parocho,

cho, & testibus contrahatur, ita quidem, ut Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, dicat, *Ego vos in Matrimonium conjungo* Sc. ac proinde supponit, ambos contrahentes debere per se immediatè, & præsentialiter exprimere consensum suum, non autem mediante Procuratore, vel internuntio. 3. ab eodem Concilio præscribitur nova Matrimonio forma, quæ per æquivalens, aut æquipollens suppleri, atque adeo Procuratoris ministerio compensari nequit. 4. Parochus, & testes debent posse testari de Matrimonio rite contracto, non autem testari possunt de isto, si consensus ante ipsos per solum Procuratorem præstetur; quia nesciunt, an principalis mandatum dederit, vel an non interea eundem revocaverit. 5. ex Matrimonio per Procuratorem contracto oriuntur multa non levia inconvenientia; quia contingere potest, & sæpe contingit aliquem ex contrahentibus tempore, quo celebratur, esse mortuum, vel consensum revocasse, vel cum non satis cognitam habeat personam, cum qua per Procuratorem contrahit, compelli cum gravi sua displicentia eidem convivere.

249 Sed dicendum, & tanquam certum tenendum, quod Matrimonium etiam in illis locis, in quibus Trid. receptum est, per Procuratorem contrahi etiamnum possit. Ita Henric. l. 11. c. 2. n. 2. Sanch. l. 2. de Matr. D. 11. n. 20. Gutier. c. 43. de Matr. n. 10. Conink D. 22. dub. 9. n. 76. Pal. tr. 28. D. 2. p. 3. n. 9. Bosco scilicet. 6. concl. 1. n. 17. Zoef. hic n. 65. Schamb. n. 133. König. n. 101. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 2. n. 19. & alij plures apud, istos ex quibus nonnulli temeritatis notam incurrunt adversè sententiæ. Patet 1. ex notoria Ecclesiæ totius praxi; passim enim post Trid. præsertim inter Personas Principes, Matrimonia per Procuratores celebrantur: in quæ, si irrita forent, Ecclesia sine intolerabili errore consentire non posset, prout tamen defecto consentit. 2. quia Trid. tantum irritavit Matrimonia clandestina, seu ita inita, ut in facie Ecclesiæ sufficienter probari nequeant. atqui tale non est Matrimonium per Procuratorem contractum coram Parocho, & testibus; quia horum testimonio contractus celebratus sufficienter probari potest, ita, ut contrahens in foro externo teneatur eidem stare. 3. Decreta correctoria Juris sunt strictæ interpretationis, & extra casus in propria verborum significatione comprehensos extendi non debent. atqui tale est Decretum Trid. quo Matrimonium clandestinum annullatur. igitur ab hoc ad contractum per Procuratorem, cum clandestinum non sit, extendi non debet.

250 Neque urgent Argumenta opposita. Ad 1. discrimen inter Jus antiquum, & novum introductum per Trid. hoc est, quod

olim Matrimonium per Procuratorem potuerit contrahi nudo consensu absque Parocho & testibus; nunc verò requiratur istorum præsentia. Ad 2. imprimis interrogatio illa, & verba Parochi non sunt essentialia: deinde etiam Procurator interrogari potest de consensu sui principalis, & hoc explicato, Parochus dicere, *Ego vos, nomine procuratorio comparentes, conjungo*; vel *Ego vos Procuratores, quatenus representatis vestros principales, conjungo*. Ad 3. Trid. præscripsit novam formam Matrimonio ex parte actus, & objecti, requirendo præsentiam Parochi, & testium, non verò ex parte subjecti, seu personæ contrahentium: & hinc præsentia Parochi, & testium per æquipollens suppleri non potest, potest autem suppleri præsentia contrahentium per ministrum, & procuratorem; quia cum ex vulgata Regula, *quod per alium quis facit, per seipsum censetur facere*. Reg. qui facit 72. in 6. præsentia Procuratoris æquipollet præsentia principalis. Ad 4. non requiritur, ut Parochus, & testes testentur de Matrimonio, quod reipsa sit validum (hoc enim impossibile est, cum illud invalidum reddi possit ex defectu consensûs merè interni) sed sufficit, quod testari possint de Matrimonio, quod in foro externo habetur, & haberi debet pro valido. de hoc autem testari jam possunt, si Procurator consensum suum nomine principalis coram iisdem ritè explicaverit; quia tale Matrimonium in foro externo habetur pro valido, quamdiu non probatur defectus sufficientis mandati, vel ejus revocatio. Ad 5. Argumentum illud ad summum probat, quod ob illa inconvenientia Matrimonium per Procuratorem contractum irritari potuerit, non verò, quod actu sit irritatum. Adde, omnem contractum humanum aliquibus incommodis semper expositum esse.

Dub 3. quid requiratur, ut per Procuratorem, seu internuntium validè inearur Matrimonium; 1. ex communi DD. sententia requiritur. 1. ut habeat mandatum speciale de Matrimonio contrahendo cum certa persona. 2. ut per seipsum Procurator mandatum hoc exequatur; neque enim substituere alium potest, nisi expressè in mandato hoc ei concessum sit. 3. ut tempore intermedio mandatum non sit revocatum. Deo quo plura dicta sunt Libr. 1. Tit. 38. n. 19.

Addunt aliqui 4. ut Procurator constitutur coram Parocho, & testibus in illis locis, in quibus Trid. receptum est. Fundantur. 1. quia aliàs Parochus, & testes ignorabunt, an revera Procurator mandatum habeat, vel non, & sic testari non poterunt de legitimo contractu Matrimonij; fortè enim mandatum revera Procurator non habet, 2. quia solennitas, requisita ad ali-

aliquem actum; etiam est necessaria ad dandam commissionem faciendi illum actum: & hinc quando Statutum aliquod prohibet donationem fieri absque quinque testibus, vi ejusdem etiam censetur prohibitum mandatum donandi absque illis *l. oratio 16. ff. de Sponsal.* 3. mulier, quia nequit absque consensu viri contrahere, etiam nequit absque illius consensu Procuratorem constituere, sed nullus potest absque Parocho, & testibus contrahere Matrimonium, ergo nec Procuratorem constituere ad contrahendum illud.

Sed verius presentiam Parochi & testium non requiri ad valorem mandati Procuratorij, docent Sanch. *l. 2. de Matr. D. 11. n. 23. Gutier. c. 43. de Matr. n. 13. Conink D. 24. dub. 9. n. 78. Pal. tr. 28. D. 2. p. 8. n. 5. Ratio est* 1. quia si Trid. ad constitutionem Procuratoris requisisset presentiam Parochi, & testium, hoc expressisset *arg. l. un. §. ubi autem 11. v. nam si contrarium C. de caduc. tollend.* expressit autem duntaxat presentiam Parochi, & testium in ordine ad contrahendum matrimonium, non verò ad constituendum Procuratorem, ergo &c. 2. Jure antiquo hæc solennitas non petebatur, ergo nec novo Trid. quia hoc circa istam solennitatem nihil innovavit, sed tantum aliquid addidit ex parte formæ, ut scilicet contractus Matrimonij fieret coram Parocho, & testibus, quod etiam fieri per Procuratorem potest. 3. optima interpretis Juris est praxis passim recepta, atque praxis in Ecclesia passim recepta habet, ut post Trid. Matrimonium contrahatur per Procuratorem, & nunquam auditum est presentiam Parochi, & testium servari in mandato Procuratori dando, ergo &c.

Argumenta in contrarium levia sunt. *Ad 1.* etsi ad tollendos scrupulos, & dubietatem de consensu principalis, contrahentis per Procuratorem, consultum sit, ut coram Parocho, & testibus exhibeatur Mandatum Procuratorium, non tamen necessarium est, ut notat Sanch. *l. 5. D. 8. n. 24.* & pro hoc allegat praxim totius Ecclesiæ; & ratio est; quia etsi hoc casu testes, & Parochus deponere nequeant de valore mandati, utpote quod non viderunt, possunt tamen deponere de Matrimonij contractu exteriori: quod si fiat, jam evitantur incommoda, ob quæ Trid. Matrimonia clandestina sustulit; neque enim qui ita per Procuratorem contraxit, permittetur transire ad alia Vota, nisi postquam mandati nullitatem ostenderit. *Ad 2.* id verum est, quando eadem est ratio in actu & commissione actus; secus, quando diversa, ut in presenti: neque enim ex mandato clandestino eadem incommoda exsurgunt, quæ ex Matrimonio clandestino. *Ad 3.* negatur paritas; quia principalis constituendo Procuratorem ad Matrimonium

contrahendum, non agit in præjudicium Legis, etiam si constitutionem illius non faciat coram Parocho, & testibus, sicut tamen in præjudicium Legis ageret mulier prohibita sine consensu viri contrahere, si Procuratorem sine hujus consensu constitueret ad contrahendum.

Dub. 4. an sicut per Procuratorem, ita etiam per Epistolam contrahi Matrimonium possit? *Certum est*, valuisse hujusmodi Matrimonium Jure antiquo; quia hoc Jure ad valorem Matrimonij plus non requirebatur, quam quod requiritur ad valorem Contractus. Contractus autem ceteri validè celebrari possunt etiam per Epistolam, ergo &c.

An etiam post Trid. id fieri possit, similis controversia est apud DD. qualis est de Matrimonio contracto per Procuratorem. Negant Petr. de Ledesm. *de Matr. q. 45. art. 3. dub. ult. ad 1. Barth. à Ledesm. dub. 18. de Matr. à fol. 1286. Rodriq. tom. 1. summ. edit. 2. c. 216. n. 1. & c. 220. n. 3.* & inclinat Veracruz *Append. ad Specul. dub. 3. in fin.* *Rationem dant*; quia ex Decreto Trid. consensus utriusque contrahentis præstari debet coram eodem Parocho, & iisdem testibus, non autem apparet, quomodo hoc fieri possit mediâ Epistolâ: licet enim is, qui accepit Epistolam, consentiat coram Parocho, non tamen coram eodem consentit is, qui scripsit Epistolam, cum necessarium sit, ut acceptet etiam alterius consensum, cum quo intendit contrahere; hunc autem acceptare non possit, cum adhuc nesciat, an consensurus sit ad oblationem Matrimonij per Litteras factam, ergo &c.

Sed communis sententia est affirmativa, quam etiam defendunt Molin. *tr. 2. de J. & J. D. 254. n. 1. in fin. Henriq. l. 11. c. 2. n. 6. Sanch. l. 2. de Matr. D. 12. n. 3. Gutier. c. 45. de Matr. n. 4. Conink D. 24. dub. 9. n. 80. Pal. tr. 28. D. 2. p. 8. n. 11.* & alij ab his *cit.* quamvis contraria negativa sit tutior, & in praxi tenenda. *Ratio est*; quia ut *n. præc.* dictum est, Jure antiquo traditio, & acceptatio fieri potuit per Epistolam, ergo cum non constet, quòd Trid. in hoc aliquid innovavit, etiam fieri poterit post Trid. modò traditio, & acceptatio utriusque contrahentis fiat coram eodem Parocho, & iisdem testibus. Quòd autem traditio, & acceptatio etiam per litteras fieri possit coram eodem Parocho, & testibus, per duo exempla ostendit Sanch. *l. cit.* *Primum est*; quando Titius scribit Berthæ, quòd non solum ille ipsi corpus suum ad usum Matrimonij tradat, sed etiam ex tunc traditionem sibi à Bertha faciendam acceptet: in hoc casu si Bertha Epistolam istam coram Parocho, & testibus legat, & traditionem sibi factam acceptet, utriusque traditio, & acceptatio facta erit coram

ram eodem Parocho, & iisdem testibus. Alterum, Bertha, postquam accepit litteras à Titio, quibus scribit se accipere illam in uxorem, rescribat Titio, se acceptare ejus traditionem, & vicissim se illi in uxorem tradere: hanc Epistolam si Titius eam recipiens coram Parocho, & testibus legat, & simul coram iisdem in illam traditionem consentiat, jam traditio, & acceptatio coram eodem Parocho, & testibus contigit, Sponsæ quidem per litteras, Sponsi autem per verbalem consensum. Ex quo sequitur Responso ad Argumentum oppositum.

256 Quæritur 4. in quo consistat essentia Matrimonij? In Matrimonio sex diversa inveniuntur. 1. mutuus consensus. 2. traditio corporum mutua. 3. vinculum quoddam ex hoc consensu, & traditione ortum. 4. obligatio mutua ad reddendum debitum, quæ nascitur ex isto vinculo. 5. Jus reciprocum ad hoc petendum, quod surgit ex obligatione hac. 6. denique usus, & consummatio Matrimonij. Ex his.

Certum est 1. quod per consummationem, & copulam carnis compleatur quidem, & integretur Matrimonium inter fideles, seu baptizatos contractum, ut fiat omnino indissolubile, ea tamen consummatio ad substantiam Matrimonij non requiratur, prout patet exemplo Beatissimæ Virginis, quæ cum S. Josepho verum contraxit Matrimonium. *Matth. 1.* & tamen ab eo non est cognita; & liquet ex *Reg. 30. ff. ubi Ulpianus, Nuptias, inquit, non concubitus, sed consensus facit.*

Certum est 2. ad Matrimonium, prout dicit Statum aliquem permanentem, essentialiter non pertinere consensum mutuum, traditionem, obligationem, vel jus conjugum, sed solum vinculum; quia consensus, & traditio mutua sunt aliquid transiens, & causa efficiens vinculi, obligatio autem, & jus ex hoc vinculo tanquam effectus sequuntur.

Certum est 3. ad Matrimonium, prout illud sumitur pro contractu, essentialiter pertinere consensum mutuum; quia sine hoc nullus consistere potest contractus.

257 Dub. 1. an ad valorem Matrimonij consensus contrahentium semper sit necessarius? Quod ad Matrimonium, prout defacto à Deo in Paradiso est institutum, necessarius ille sit, patet ex *can. sufficit 2. caus. 27. q. 2. c. cum apud 23. & c. tua nos 26. h. t.* & aperte colligitur ex *Florent. Decret. Union. §. septimum, ac Trid. sess. 24. c. 1. de reform. Matr.* Etque hoc ita verum, ut ejus defectus, nulla sive Ecclesiastica, sive Sæculari potestate suppleri possit, ut rectè advertunt *Sylv. V. Matrimonium 2. q. 15. Covar. p. 1. de Sponsal. c. 4. pr. n. 4. & p. 2. c. 2. n. 1. Sanch. l. 2. de Matr. D. 27. n. 2. Wiest. hic n. 135. Ba-*

tio est; quia nulli humanæ potestati concessa à Deo potestas est defectum istum supplendi: imò nec conveniens fuit eam concedi; quia si Matrimonium, mare, & fœmina reluctans, vel ignorantibus, constitui autoritate aliqua humana posset, sperari amor ille mutuus inter conjuges, ita contra, vel præter voluntatem suam conjunctos, nequaquam posset, qui tamen amor maximè necessarius est ad procreationem prolis, rectam illius educationem, & observantiam fidei conjugalis.

An verò consensus iste maris, & fœminæ ita sit necessarius, ut sine illo Matrimoniale vinculum non quidem per absolutam DEI potentiam possit consistere, magna apud DD. est controversia. Affirmant *Sanch. l. 2. de Matr. D. 26. n. 5. Pont. l. 3. de Matr. c. 3. n. 4. & alij DD. magni nominis. Fundantur 1. quia Matrimonium ex essentia sua est conjunctio animorum maris, & fœminæ ad individuum Societatem vitæ. atqui hæc animorum conjunctio nec consistere, nec intelligi sine consensuum unione potest. 2. Matrimonium est traditio ad Statum Matrimoniale, sicut Votum solenne est traditio ad Statum Religiosum, & Religionis susceptæ onera ergo sicut nulla ratione fieri potest Votum absque voventis consensu, ita nec Matrimonium absque consensu conjugum. 3. si DEUS mari, & fœminæ traderet jus mutuum in eorum corpora, ut istorum usus fornicationis culpâ careret, ea traditio utique innotescere utriusque, & ab ijs coëuntibus acceptari, & approbari deberet. atqui hoc modo jam interveniret consensus mutuus supra descriptus. ergo &c.*

Sed adhuc verius est, per absolutam DEI potentiam absque consensu mutuo marem, & fœminam conjungi, & ad vitæ Societatem, & actus conjugales perpetuò obligari posse. Ita *Sot. in 4. dist. 27. q. 1. art. 2. concl. 1. Henric. l. 11. de Matr. c. 1. n. 3. Petr. de Ledesm. de Matr. q. 45. art. 1. dub. 1. concl. 3. Barth. de Ledesm. dub. 16. fol. 1265. Rebell. l. 2. de oblig. Just. q. 10. n. 26. Conink D. 24. dub. 5. n. 49. Pal. tr. 28. D. 2. p. 5. n. 2. Wiest. hic n. 137. Ratio est; quia DEUS longè perfectus humani corporis, & membrorum, ac facultatum istius dominium habet, quàm homo corporis proprii, quippe qui propriè solum est Uluarius ejusdem. atqui homo vi istius juris, quod ipse habet in corpus suum, potest conjungi tradere jus in illud ad vitæ societatem, & actus conjugales. ergo & DEUS de absoluta sua potentia, ita, ut conjugium inducatur, non voluntate maris, & fœminæ, sibi invicem jus istud concedentium, sed DEI, illud uni tradentis in alterum.*

Neque obstant Argumenta opposita. Ad 1. licet de essentia Matrimonij, prout defacto est institutum, sit consensus mu-

aut animorum, non tamen est de essentia Matrimonij absolute spectati, & prout sumitur pro vinculo perpetuo, & obligatione ad actus conjugales; quia ut sic spectatum consistit, vel saltem supponit solam traditionem mutui Juris in corpora, quæ haberetur, sive deinde illa fiat ab ipsis conjugibus, ut fit defacto ex institutione Divina, sive à DEO ipso, imponente eisdem obligationem ad perpetuam vitæ Societatem, & actus conjugales, prout imponere ipse de potentia absoluta posset. Ad 2. Negatur paritas; Votum enim ex essentia sua formali est promissio de bono meliore liberè DEO facta, ut patet ex definitione illius Libr. 3. Tit. 34. n. 1. tradita; cons. absque libero consensu non potest concipi: contra ut modò ostensum est, Matrimonium absolute spectatum, & prescindendo à modo, quo defacto est institutum, concipi, & esse de potentia DEI absoluta potest, quin ex libero consensu conjugum coalescat. Ad 3. est eo casu ad excludendum peccatum fornicationis mari, & famina innotescere deberet, quòd à DEO ipsis facta sit traditio Juris in corpora ad actus conjugales, non tamen opus foret traditionem istam ab ipsis acceptari; neque enim novum in jure est, quòd dominium alicui acquiri quandoque sine acceptatione possit. Deinde esto, acceptatio etiam necessaria foret, per hanc tamen non fieret traditio ab ipsis conjugibus, sed tantum à DEO prius facta acceptaretur.

51 Dub. 2. utrum ad substantiam Matrimonij pertineat consensus in obligationem alteri, si petat, tradendi corpus suum ad actus conjugales, ex se aptos ad generationem proles? Negat Pont. l. 1. de Matr. c. 18. à n. 7. Nitiur 1. autoritate S. Augusti, l. 3. de bono conjugij c. 1. & l. 23. contra Faust. c. 8. Matrimonium constituentis in sola animorum conjunctione amicabile, vitæque individua societate, etiam sine carnali corporum conjunctione. 2. paritate cum dominio rerum externarum, quod separari ab usu potest, illarumque dominium directum esse penes unum, licet penes illum non sit dominium utile, igitur etiam in matrimonio haberi potest mutua corporum traditio quoad dominium directum, seu proprietatis, quin simul habeatur dominium utile, & in ordine ad usum ejusdem. 3. exemplo Beatiſsimæ Virginis, quæ verum matrimonium cum S. Jolepho iniit, in copulam tamen carnalem non consensit, imò nec potuit consentire, quippe ligata Voto Castitatis, ut cum S. Aug. l. 1. de Virginit. SS. PP. & DD. alij colligunt ex verbis, quæ Archangelo Gabrieli Verbi Divini conceptionem eidem annuntianti reposuit: *Quomodo fiet istud, quoniam Vivum non cognosco?* Luc. 1. v. 34. 4. conjugium iniiri validè sub conditione Castitatis servandæ potest, R. R. Schmalzgrueber L. IV.

ut Abulens. Num. c. 30. q. 22. Paludan. in 4. dist. 30. q. 2. art. 1. concl. 6. n. 6. & alij docent, atqui per ejusmodi conjugium non transfertur dominium in ordine ad actus conjugales, sed tantum ad individuum vitæ societatem, ergo &c. 5. ab impotentibus, cognita impotentia coeundi, validè iniitur Matrimonium, ut cum Palud. l. cit. docet Medin. de Sacr. Hom. Continent. l. 5. à c. 14. atqui tales corpus suum ad actus conjugales ex se aptos ad generationem proles, utpote sibi impossibiles, non possunt tradere. 6. si conjuges post consummationem Matrimonij mutuo consensu profiteantur Religionem, perseverat Matrimonium. & tamen cessat mutua obligatio tradendi corporis ad usum generationis.

Verum his non obstantibus, dicendum, etsi ad substantiam Matrimonij non pertineat copula actualis, requiri tamen consensum in obligationem ad actus conjugales ex se aptos ad generationem proles, saltem implicitum, & virtuale. Ita S. Thom. in 4. dist. 28. q. un. art. 4. Durand. ibid. dist. 30. q. 2. art. 2. Tabien V Matrimonium 2. q. 7. n. 8. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. pr. n. 1. Henric. l. 11. de Matr. c. 15. n. 1. Suar. p. 3. q. 29. art. 2. sect. 1. fin. Petr. de Ledesm. q. 48. art. 1. fol. 277. Valq. in 3. p. D. 125. c. 7. n. 79. Sanch. l. 2. de Matr. D. 28. n. 3. § 4. Perez de Matr. D. 13. sect. 5. à n. 5. Barboſ. in can. institutum 37. caus. 27. q. 2. n. 6. Pal. tr. 28. D. 2. p. 5. n. 5. Vallens. hic §. 2. n. 2. Pirh. n. 69. Wiest. n. 131. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 1. n. 13. cum communi aliorum. Ratio est; quia Matrimonialis consensus saltem implicite, & virtualiter ferri debet in vinculum, & obligationem conjugalem. Atqui vinculum hoc, & obligatio essentialiter est non solum ad indissolubilem vitæ Societatem, & cohabitationem, sed etiam ad exhibendos, si exigantur, actus conjugales: quod ostenditur 1. ex ipsa Matrimonij institutione in Paradiso, & verbis DEI illud instituentis: *Quam ob rem reliquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Gen. 2. v. 24. 2. ex Apostolo 1. Corinth. 7. v. 3. ubi cum finem conjugij, & obligationem ex ejus contractu ortam exposuisset verbis sequentibus: *Uxori vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro, ejus rationem subjiciens ait: Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* v. 4. 3. Ex ratione; quia si vinculum, & obligatio conjugalis essentialiter non actus conjugales, sed individuum vitæ Societatem tantum respiceret, consensus verè conjugalis, ipsumque Matrimonium consistere etiam posset inter patrem, & filiam, matrem, & filium, socerum, & nurum, &c. quia rationes, ob quas Matrimonium inter has personas nequit

consistere; excludunt tantum obligationem ad actus conjugales, non vero ad individuum vitam Societatem: sequelam nemo admittit. ergo &c.

369 Argumenta in contrarium allata non difficulter dissolvi possunt. *Ad 1. S. Augustinus l. cit.* solum dicit, quod Matrimonium consistere possit sine commercio carnali; non autem negat id constitui per consensum ad actus conjugales reciproce exhibendos implicitum: imò nec negare potuit; cum enim Matrimonium intrinsece ordinetur ad copulam, necesse est, ut is, qui in illud consentit, virtualiter, & implicitè etiam in istam consentiat, & jus ad eam tradat alteri, cum quo Matrimonium contrahit. *Ad 2.* Licet Matrimonium esse possit sine usu ejusdem, non tamen contrahi potest, quin contrahentes sibi invicem, saltem implicitè, dent jus ad ejus usum: & in hoc dominium, quod per Matrimoniale contractum acquiritur, à dominio directo in alijs rebus distinguitur; & ratio differentie est, quod istud non constituitur in dominio utili, constituitur vero in Jure ad actus conjugales jus conjugale. *Ad 3.* licet Beatissima Virgo, obstante Castitatis Voto, non consenserit, nec consentire potuerit in ipsum actum conjugalem, consentire tamen absque lesione Voti, vel periculo illud lædendi potuit, imò defacto consentit virtualiter, & implicitè in obligationem tradendi corpus suum ad ejusmodi actus; quia, ut Gratianus *can. Beata 3. caus. 27. q. 2.* Laym. *l. 5. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 3.* Pal. *tr. 28. D. 2. p. 1. n. 3.* Pirh. *hic n. 69.* Wiest, *n. 133.* cum alijs notant, ex revelatione Divina certò cognovit, S. Josephum nunquam usurum hoc suo jure, & sic nullum fore periculum violandi Votum. *Ad 4.* ut infra *Tit. 5. de condit. appost.* ostendetur, Matrimonium initum sub conditione servanda Castitatis non est validum; quia conditio hæc repugnat substantie Matrimonij. *Ad 5.* Impotentia, ut dicitur *Tit. 15. de frigid. & maleficiat.* Est impedimentum dirimens, & inhabilitans ad Matrimoniale contractum, si sit perpetua. *Ad 6.* Vinculum conjugale, seu obligatio ad actus conjugales in hujusmodi conjugibus manet radicaliter, sive quoad actum primum, licet per accidens impediat quoad actum secundum. Et hinc si dispensatione Pontificia à Voto Continentie absolventur, sine nova pactione Matrimonio uti possent.

346. Quæritur 5. qualis debeat esse consensus ad Matrimonium requisitus? *R.*

1. debet esse liber, prout patet ex *c. cum locum 14. c. Gemma 29. Sc. b. tit.* idque propter arctitudinem vinculi, quod semel contractum non nisi morte alterutrius contrahentis solubile est. 2. Verus, non fictus, aut simulatus, prout sumitur ex *c. tua nos 26. &*

l. simulate 30. ff. de rit. nupt. quia sine vero consensu non consistit Matrimonialis contractus, simulatus autem consensus non est verus. 3. Mutuus, ut uterque jus in corpus suum alteri tradat, & acceptet, ut disertè habetur *c. ex duobus 1. de Spons. duor.* ibi, *Fides consensus est, quando mutuo se concedunt unus alteri, & mutuo se suscipiunt.* 4. Simultaneus, saltem moraliter, & ita, ut casu, quo unus consensum jam præstitit, iste interea, donec etiam consentiat alter, nec expressè, nec tacitè revocetur *arg. c. fin. de Procur. in 6.* 5. Expressus voce, vel alijs signis, ut sunt nutus, scriptura, &c. prout sumitur ex *c. cum apud 23. in fin. &* ex Concil. Florent. *Decret. Union. S. septimum*, ubi dum Concilij titulus PP. dicunt Matrimoniale consensum regulariter per verba exprimi, non obscure insinuant, eum etiam per alia signa, consensum de præsentibus sufficienter significantia, posse exprimi.

Dub. 1. Quid dicendum casu, quo 269 Titius primò verbis quidem, sed sine animo contrahendi Matrimonium init cum Bertha, postea vero, adhibito etiam consensu, contrahit cum Caja, vivente Bertha, & contra valorem Matrimonij secundò contracti agente? *R.* Cum distinctione; nam in foro interno, etsi nullam probationem fictionis afferat Titius, sed solum fateatur se fictè contraxisse, obligandus erit à Confessario, ut cohabitet Caja. Laym. *l. 5. tr. 10. p. 2. c. 6. n. 3.* Ratio est; quia in foro interno, & conscientia nulli requiruntur testes, aut probatio, sed fides solum conferuntur habetur fides.

Aliter proceditur in foro externo 266 nam in isto, nisi clarissimis indicijs & argumentis omnino indubitatis probetur fictio, præsumptio fiet pro Matrimonio primo, & in illius contractu præsumetur intervenisse consensus: neque credetur ita fictè contrahenti, etiamsi sub juramento asserat se fictè tantum contraxisse *arg. c. per tuas 10. de Probat.* Laym. *n. 3. cit. Schamb. hic n. 144. Sc. 145.* Wiest *n. 140.* Ratio est gravissimum periculum, ne Matrimonium validè contractum cum maximo contrahentium periculo, & injuria Sacramenti dissolvatur.

Et in hoc sensu, ut Sanch. *l. 1. de 267 Matr. D. 11. n. 1.* notat, accipiendus est textus *c. is qui fidem 30. b. tit.* ubi Gregorius IX. ad casum, quo aliquis post fidem datam de Matrimonio contrahendo, & secutam copulam, sicque contractum secundum Juris antiqui regulam Matrimonium præsumptum, in facie Ecclesie duxit aliam, responderet eum teneri redire ad primam: & inde concludit, quod nec verum, nec aliquod censetur Matrimonium, quod defacto est postmodum consecutum. Dicendum enim, id intelligendum secundum præsumptionem fori externi; nam in foro interno præsumptio locum non habet, sed sola veritas.

Dub.

668 Dub. 2. quomodo delinquit, & ad quid obligetur sic fictè contrahens Matrimonium? *n.* Committit peccatum grave non solum Sacrillegij contra Reverentiam Sacramenti, sed etiam injustitiæ, quia alteri bona fide contrahenti gravem injuriam, & damnum infert; cum enim in foro externo aut nunquam, aut difficillimè probari fictio possit, decepta non permittetur transire ad alias nuptias, sed vel ingredi Religionem, vel in sæculo semper manere in-nupta. Quare cum damnum istud aliter plerumque tolli nequeat, quàm ut is, qui fictè consensit in Matrimonium, deposita fictione verè consentiat, regulariter ad hoc tenebitur, & si nolit, etiam in foro externo ad hoc compelli poterit. Ita Scot. in 4. dist. 30. q. 1. *v. respondeo stante illo dolo*, Major in 4. dist. 27. q. 1. Sot. *ibid.* q. 1. art. 3. *v. alia præcipua*, Petr. de Soto lect. 3. de Matr. §. *primum agitur*, Navar. *Manu.* c. 22. n. 76. Henriq. l. 11. de Matr. c. 11. n. 3. Petr. de Ledesm. de Matr. q. 45. art. 4. dub. 1. §. *in hac. Valq. de restit.* c. 3. §. 1. dub. 6. Sanch. l. 1. de Matr. D. 11. n. 4. §. 5. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 6. n. 2. Pont. l. 2. de Matr. c. 5. n. 5. Pirh. *hic* n. 97. S. hamb. n. 145. König n. 104. *v. licet.* Wiest n. 143. dicens, ita saltem tenendum in praxi.

669 Dixi regulariter; excipiendi enim sunt casus aliqui, quibus deceptor ad Matrimonium cum decepta contrahendum non obligatur. Et talis est 1. si deceptor Matrimonium jam cum alia vero consensu inijt; tunc enim, etsi Judici de primo Matrimonio fictè contracto fidem nulla ratione facere possit, & conf. Judex, ut debet, pronuntiet pro primo illo Matrimonio, atque ad cohabitandum, intentatâ etiam Excommunicationis poenâ, compellat, potius ejusmodi Censuram, utpote quæ animam non ligat, sustinere, quam primæ Sponsæ per carnalem copulam conjungi debet, ut statuitur c. *inquisitioni* 44. de sent. Excomm. 2. Si damnum deceptæ illatum alio modo compensari possit; quia hæc obligatio non oritur vi solum contractus, qui ob defectum consensû nullus, & irritus fuit, sed ob damnum deceptæ inde consecutum. 3. Si deceptor in longè altiori statu sit positus; quia Matrimonia inter dispares infelices solent habere exitus. 4. Si contrahens manifesta consensûs ficti indicia præbuit; quia tunc famina seipsam deceptit. 5. Si decepta Virginem se esse falsò jactavit; tunc enim una deceptio per aliam tollitur, ac veluti compensatur. 6. Si ex tali Matrimonio timeantur secutura scandala, & infelices exitus. 7. Si decepta, cognita deceptione, aliam compensationem spontè recipiat. Videantur DD. n. præc. cit.

670 Dub. 3. An, quando Matrimonium irritum fuit ex defectu consensûs, quia al-

R. P. Schmalzgrueber L. II.

ter conjugum fictè, vel gravi metu coactus contraxit, tunc sufficiat, si hic solum postea consensum in Matrimonium renovet, an verò necesse sit, ut uterque denuo consentiat? Hoc secundum affirmant. Felin. in c. *ex parte Decani* 33. n. 11. de rescript. Palatios in 4. dist. 27. D. 1. fol. 566. col. 2. Barth. de Ledesm. de Matr. dub. 19. fol. 1297. Pal. tr. 22. D. 2. p. 6. n. 3. Rationem dant 1. quia defectus consensûs non minus dirimit Matrimonium, quàm aliud impedimentum dirimens. Sed quando contractum illud est cum alio impedimento dirimente, ut illo per dispensationem sublato, Matrimonium convalescat, necessarius est novus consensus ex parte utriusque. Ergo etiam, ut convalescat, quod invalidè contractum est ex defectu consensûs. 2. Si sufficeret suppleri consensum ex parte ejus, qui fictè contraxit, alterius consensus verus deberet habitualiter perseverare adhuc, quando suppletur defectus consensûs à deceptore. Atqui non perseverat eò usque; quia habet annexam conditionem, si etiam alter conjux verè consentiat, quod cum non statim fiat, etiam evanescet consensus ab altero verè positus. 3. Matrimonium ex una parte claudicare non potest. Claudicaret autem, si consensus unius posset manere validus, posito consensu ex altera parte invalido. Igitur ex utraque parte consensus invalidus erit, quando autem ex utraque parte invalidus consensus est, ex utraque parte repeti debet. Ergo: &c.

Verùm hæc Argumenta licet probabiliter admodum reddant sententiam, pro qua adducuntur, non difficilem tamen & ipsa responsionem patiuntur. Ad 1. Nego paritatem: nam quando consensus cadit in personas laborantes alio quodam impedimento dirimente, consensus ex utraque parte invalidus est; at quando unus contrahit fictè, alter verè, consensus ex una solum parte invalidatur. Ad 2. consensus alterius verus tamdiu perseverat moraliter, quamdiu explicitè, vel implicitè non revocatur; ponitur autem non revocatus. ergo: &c. Ad id, quod additur, consensum nempe decepti habere annexam conditionem, si etiam alter statim verè consentiat, frustra additur, neque sine ratione supponi debet. Ad 3. Matrimonium claudicare nequit, ita, ut sit legitimum absque vero utriusque consensu; potest autem claudicare ita, ut consensus unius, dum non revocatur sufficiat ad Matrimonium, quando postea alterius consensus accesserit, ut contingit, quando consensus præstantur diverso tempore.

Quare ad propositum dubium dico probabiliter sufficere, si ille, qui illegitimè consensit, denuo consentiat. Ita Sylv. *v. Matrimonium* 8. q. 2. dist. 6. & q. 11. dist. 4. Navar. *Man.* c. 22. n. 51. fin. Sanch. l. 2.

H 2

de Matr. D. 32. n. 9. Gutier. c. 46. de Matr. n. 14. Conink D. 24. dub. 7. n. 58. in fin. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 6. n. 1. Pirh. hic n. 83. König. ibid. n. 103. § 128. & alij apud istos. Ratio est; quia cum consensus alterius validus de se fuerit, & sufficiens ad matrimonium, nec revocatus fuerit, jam ex parte istius consensus nihil desideratur, solum autem deest consensus illius, qui fictè, aut metu consensit; ergo hoc accedente, matrimonium convalescet. Conf. Si fictè, vel metu consentiens nullum omnino tunc præstitisset consensum, sed solum interjecto spatio temporis, valeret matrimonium, modò consensus alterius in sua priori virtute maneat. Atqui is, qui fictè, aut metu consensit, perinde se habet, acsi non consensisset, cum is consensus fuerit omnino nullus. Ergo satis est, si manente in virtute priori consensu, ipse solus consentiat: quod facere potest, nulla intimatione de hoc facta alteri conjugi, & ut putat Sanch. l. cit. n. 11. alijs cit. solum in mente, & in corde suo; quia hoc solum defuerat.

¶ Quæritur 6. Quomodo consensus matrimonialis sit exprimendus? Certum est exprimendum per signa externa; quia matrimonium habet rationem contractus, qui cum celebretur inter homines interiora cordis ignorantes, necessariò petit, ut consensus in illud exprimat signo externo. Sanch. l. 2. D. 30. n. 1.

Dub. 1. Utrum sufficiat consensus istum exprimi signis alijs, vel necessariò desiderentur verba? Tres sunt sententiæ. Prima putat verba in potentibus loqui necessaria esse ad valorem matrimonij, sed Jure Ecclesiastico tantum, quo introductum sententiæ istius fautores existimant impedimentum dirimens in valentibus loqui, quando scilicet solis signis contrahunt: quod tum ex alijs textibus, tum verò maximè deducunt ex c. tue 25. b. tit. ibi, *Necessaria sunt, quantum ad Ecclesiam, verba consensum exprimentia*; & additur, quòd *surdi, & muti possunt contrahere sine verbis*: ubi isti excipiuntur à regula priùs tradita. Atqui exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Igitur valentes loqui sine verbis non possunt contrahere.

¶ Secunda docet verba saltem requiri de necessitate præcepti Ecclesiæ: quod tamen moderantur triplici exceptione. 1. In mutis; quia his executio præcepti est impossibilis. 2. Si præcessit tractatus de matrimonio contrahendo; tunc enim putant verba in contractu matrimoniali nulla desiderari. 3. Si unus verba protulit; nam tunc volunt sufficere, si alter consensum suum per signa explicet. Deducunt & ipsi doctrinam suam ex Jure, præsertim verò ex c. licet 3. de Spous. duor. ibi, *Si inter virum, & mulierem legitimus consensus inter-*

veniat de presentibus, ita quidem, quòd unus alterum in suo mutuo consensu verbis consensu expressè recipiat, Sc. quæ verba videntur indicare saltem præceptum.

Tertia sententiæ, eaque omnino retinenda cum Covar. p. 2. de Spousal. c. 4. pr. n. 1. Sanch. l. 2. de Matr. D. 31. n. 5. § segg. Pont. l. 2. c. 7. n. 14. Conink D. 24. dub. 8. concl. 4. Pal. n. 22. D. 2. p. 7. n. 2. § segg. Bosco scilicet. 4. concl. 3. n. 129. Card. de Luca Discurs. 2. de Matr. n. 14. König hic n. 108. 7. Nihilominus, Magnif. P. Schmier. p. 2. de Matr. c. 2. n. 44. § segg. sustinet etiam in loqui valentibus ad exprimendum consensum sufficere signa distincta à verbis. Idque verum est, si vequatur, an ista sufficiant ad valorem Matrimonij, si vequatur, an sufficiant rationes præcepti. Primum, quòd verba formalia non requirantur ad valorem, patet; quia non requiruntur ad valorem aliorum contractuum; id autem sufficit ad valorem Matrimonij, quòd sufficit ad valorem aliorum contractuum, nisi speciali Jure diversum aliquid statutum sit de Matrimonio. Secundum, quòd non requirantur ex necessitate præcepti, inde patet; quia non extat præceptum istud Ecclesiæ. Adde tamen cum Pal. l. cit. n. 5. valde decens esse, ut contrahentes suos consensu verbis exprimat: imò istud aliquando ratione scandali, & ne dubius reddatur contractus, sub peccato mortali necessarium erit.

Neque aliud probatur ex c. tue, & 276 e. licet cit. Ad primum respondet Sanchez cum alijs supra, verba esse necessaria quoad Ecclesiam, i. e. quoad clariorem probationem: & hinc non excluditur alius probandi modus; quòd enim necessarium non est quoad substantiam, sed quoad probationem, potest per æquipollens impleri. Vel, ut idem Sanchez existimat, dici potest verba esse necessaria, i. e. utilia ad meliorem probationem. Ad secundum plus ex eo textu non eruitur, ut monet Pal. l. cit. n. 4. quàm quòd Matrimonium regulariter perficiatur verbis, non quasi necessaria sint absolute, sed quia sunt signa aptiora consensu.

Dub. 2. Quid potissimum spectandum sit in verbis, per quæ contrahentes consensum suum exprimunt? 1. Potius est spectanda intentio, quàm sensus verborum; quia verba intentioni deserviunt, & non intentio verbis, quæ solum inventa sunt, ut per ea intentionem suam quisque exprimat. Et hinc, si intentio desit, quælibetque sint verba, in foro conscientiæ, & coram DEO, nulla Sponsalium, aut Matrimonij obligatio oritur: & è contrario, si adsit intentio contrahendi Matrimonium, eaque manifestetur externo aliquo, & tali signo, ut ambo contrahentes intelligant se mutuò velle contrahere Matrimonium, id fa-

fatis est, neque refert, quæ verba appo-
fuerint. Sanch. l. 1. de Matr. D. 18. n. 2.
Pirh. hic n. 85.

278 Dixi in foro conscientie; nam in foro
externo, si de verborum interpretatione
dubiteretur, non statueretur intentioni contrahentium
(quia hæc Ecclesiam latet) sed inter-
pretatio faciendâ est secundum communem
loquendi usum, sive in eo sensu, quo com-
muniter à rectè intelligentibus accipiuntur.
Sanch. l. cit. n. 4. Pal. D. 2. p. 8. n. 1.
Pirh. n. 85. cit. not. 3. quia ut l. Labeo 7. §.
Servus 2. ff. de supell. legat. dicitur, non ex
opinione singulorum, sed ex communi usu
vominâ exaudiri debent. Excipitur, nisi
tempore contractûs constet aliam fuisse
mentem contrahentium; nam tunc neque
in foro externo Matrimonium haberi pro
valido poterit. Talis casus est, si aliqui
rudes, & simplices, existimantes Matrimo-
nium non esse contractum perpetuum,
vellent tantum ad tempus inter se contra-
here Matrimonium, & ad cohabitandum se
obligare non in perpetuum, sive usque ad
mortem, idque sufficienter exprimerent;
tale enim matrimonium foret nullum etiam
in foro externo si in hoc sufficienter con-
stet de hac contrahentium intentione, qui-
buscunque demum contrahendo usi sint
verbis.

279 Dub. 3. Quam fidem mereatur in-
terpres, si contingat per illum celebrari Ma-
trimonium? n. Illi danda est fides inte-
gra, cum fuerit communi contrahentium
consensu electus. Ita Bartol. in l. 1. §. su.
n. 2. ff. de V. O. Jason. ibid. n. 7. Covar. p.
2. de Sponsal. c. 4. §. 1. n. 3. Sanch. l. 3. de
Matr. D. 39. n. 4. Pirh. hic n. 85. not. 5. &
alii communiter. Et hinc si dubium inci-

dat ex eo, quod alter contrahentium dicat
se non intellexisse verba Interpretis, ad
hunc recurrendum est: & si adhuc maneat
dubium, consulendus est communis sensus,
& significatio verborum, quibus interpres,
& cum eo contrahens usus est, juxta c. ex
litteris 7. b. tit. & tradit ibidem Gloss. V. in-
tellexerit cum cit.

Quæritur 7. An validum sit Matrimo-
nium contractum, non servata Lege,
vel consuetudine loci, seu Regionis? n.
Affirmativè. Ita statuitur c. de Francia 1.
b. tit. & notat ibid. Host. V. superinduxit,
Abb. n. 3. §. 7. Pirh. hic n. 89. Ratio
est; quia Matrimonium oritur ex Lege,
& institutione Divina. Atqui huic Juri præ-
judicare Lex humana, qualis etiam est con-
suetudo, non potest. Valebit ergo Matrimo-
nium, si habeat ea, quæ alias ad illius
valorem requiruntur, etiamsi aliter dispo-
nat Lex, vel consuetudo loci obineat; quia
non potest Matrimonium semel legitime
contractum quoad substantialia irritare, vel
tollere.

Dixi autem, non servata consuetu-
dine, vel Statuto loci, aut Regionis; nam
Lege Pontificia forma Contractûs matrimo-
nialis immutari potest, ut defacto im-
mutatus est à Trid. dum matrimonia clan-
destina sustulit.

Addidi quoad substantialia; nam circa
accidentalia, & accessoria matrimonij con-
suetudo patriæ, & Regionis, in qua con-
trahitur Matrimonium, potest disponere;
ut Abb. n. 7. cit. Pirh. n. 89. not. 2. Kö-
nig hic n. 89. advertunt. Talia sunt, ut
nullum conjugium fiat sine dote, ut Spon-
sus, & Sponsa benedicantur à Sacerdote,
& à Paranympis offerantur. &c.

§. II.

De Matrimonio, quatenus est Sacramentum.

SUMMARIUM.

282. 283. 284. 285. An Matrimonium sit
Sacramentum?
286. 287. Quando institutum?
288. Que ipsius Essentia Metaphysica?
289. 290. Que Materia, & Forma?
291. Quis Minister? Rationes dubitandi.
292. Deciditur, quod sint ipsi contrahentes.
293. Respondetur ad objectiones.
294. 295. 296. Quando à fidelibus efficitur
hoc Sacramentum?
297. An Sacramentum sit inter absentes per
Procuratorem contractum?
298. Defenditur affirmativa.
299. Solvuntur Argumenta contraria.
300. An Sacramentum sit Matrimonium, quod
contraxerunt fideles ignorantes, quod Ma-
trimonium sit Sacramentum?
301. An contrahi inter fideles Matrimonium

- possit, quod valeat in ratione Contra-
ctûs, non autem in ratione Sacramenti?
302. Propugnatur negativa.
303. Quid dicendum de Matrimoniis Hære-
ticorum?
304. Diluuntur Argumenta opposita.
305. An Matrimonium à fidelibus contractum
sit duplex Sacramentum, an unum tantum?
306. An Sacramentum sit, quod fidelis ex dispen-
satione Apostolica contrahit cum infideli?
307. Respondetur negativè.
308. Dissolvitur ratio dubitandi in contrarium.
309. An Matrimonium, ab Infidelibus con-
tractum, si isti convertantur ad Fidem,
transcat in Sacramentum?
310. Resolvitur pro negativa.
311. Objectiones solvuntur.
H 3

Quæ-

281 Quæritur I. An Matrimonium sit Sacramentum? *¶* Hic distinguendum esse inter Matrimonia, prout contrahebantur in Lege antiqua, & inter ea, quæ à fidelibus contrahuntur in Lege nova.

De Matrimonio in Lege veteri conveniunt DD. Orthodoxi cum A catholicis, quòd tantum fuerit contractus naturalis, & non Sacramentum, nisi latè, & improprie, quatenus scilicet aliquò modo figurabat conjunctionem DEI cum homine per gratiam, & Christi cum Ecclesia per carnem, prout colligitur ex *c. gaudemus 8. de dyort. c. debitum 5. de Bigam.* & tradit Leo Epist. 92. ad Rustic. August. l. 2. de nupt. c. 21.

283 Idem Hæretici plerique nostri temporis contendunt de Matrimonio fidelium in Lege nova: quibus quoad hoc punctum favet Durandus in 4. dist. 26. q. 3. dicens non esse proprie, & univocè Sacramentum, nec gratiam conferre: quod probabile iudicat Paludan. dist. cit. q. 4. princ. n. 3. in quorum sententiam videtur facere *c. veniens 3. de Presbyt. non baptiz.* ubi Innocentius III. dicit, Sacramentum Conjugij, & Eucharistia à non baptizatis recipi posse: quod fieri non posset, si Matrimonium proprie Sacramentum foret, cum Baptismus sit ianua, & necessaria dispositio ex Divina institutione ad reliqua Sacramenta suscipienda. Confirmari hoc etiam posset ex eo; quia Ecclesia non potest irritare Sacramentum. Potest autem irritare Matrimonium, ergo &c.

284 Sed dicendum, Matrimonium novæ Legis, inter fideles contractum, esse verè, & proprie Sacramentum. Est de Fide, & definitum à Conciliis Florent. Decret. Union. §. quinto, & Trid. sess. 7. can. 1. de Sacram. in gen. & sess. 25. can. 1. de Sacram. Matrim. contra Lutheranos, & alios Sectarios; nam quamvis initio Matrimonium tantum fuerit contractus Civilis, & ut talis institutus à DEO in Paradiso, Christus Dominus tamen in Lege nova eundem elevavit ad statum, & dignitatem Sacramenti, eique dedit vim sanctificandi contrahentes ritè dispositos: quod indicat Paulus Ephef. 5. v. 32. ubi de conjugio loquens, Magnum, inquit, hoc Sacramentum est; ego autem dico in Christo, & Ecclesia. Agnovit hoc etiam pridem S. Augustinus, quando Lib. de Fid. & Operib. In Ecclesia, inquit, Nuptiarum non solum vinculum sed etiam Sacramentum commendatur, Erätque hoc omnino conveniens, ut dignitatem, & vim Sacramenti acciperet; cum enim ex Christi Lege Matib. 5. & 19. ejusdem vinculum sit perpetuum, & vi illius teneantur conjuges ad cohabitationem perpetuam, quæ gravissima iisdem imponit onera, intollerabile jugum foret, nisi ipsi annexisset gratiam suam Divinam ad hæc onera facilius sustinenda.

Neque contrarium probatur ex *c. veniens cit.* id enim intelligi debet de susceptione Matrimonij in ratione contractus, & de susceptione Eucharistia materiali. Adde, quòd ibi Innocentius non definiendo, sed dubitando ea verba protulerit, prout advertit Rebell. l. 2. de Matr. q. 3. n. 16. Pontius l. 1. c. 6. n. 5. Pal. tr. 28. D. 2. p. 2. n. 1. Ad Conf. Ecclesia tantum irritat Contractum, quo irritato, desinit esse Sacramentum, quod Contractui annexum est, Deinde retorquetur Argumentum; nam Ecclesia etiam non potest irritare Sacramentum Pœnitentiæ, potest tamen Jurisdictionem necessariam ad absolvendum tollere, & sic facere, ne Sacramentum fiat.

Quæritur 2. Quando institutio ista à Christo facta sit? *¶* de hoc diverse sunt DD. sententiæ. Nam 1. aliqui apud Viguier. l. 16. Inst. Can. §. 7. §. 1. & Ledesm. 2. p. 4. q. 44. art. 2. dicunt Matrimonij Sacramentum institutum esse Joann. 2. dum Christus interfuit nuptijs. 2. alij cum Sanchez l. 2. de Matr. D. 4. n. 5. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 1. Pal. tr. 28. D. 2. p. 1. n. 6. volunt Joann. 2. Matrimonium quidem à Christo approbatum esse, institutum tamen, quando Matib. 19. v. 7. Christus, Repudiij libello antiquato, id, sicut ab initio fuit, insolubile imposterum esse iussit verbis, Quod DEUS conjunxit, homo non separet. 3. alij cum Tann. D. 8. q. 2. dub. 2. n. 26. existimant, institutum fuisse tempore 40. dierum, quibus Christus post Passionem suam præbuit seipsum vivum Apostolis, loquens de Regno DEI, h. e. de pertinentibus ad Statum Ecclesiæ. Act. 1.

Similis controversia est de institutione primæ Matrimonij in ratione Contractus; nam aliqui, quos refert Sanchez D. 4. cit. n. 2. putant immediatè institutum fuisse ab Adamo, illis verbis, quæ DEO inspirante, protulit: Hoc nunc os ex ossibus meis. Gen. 2. Sed verius institutio tribuitur immediatè ipsi DEO, dum Gen. 7. dicit: cre-scite, & multiplicamini; nam tunc DEUS fecit copiam illis, ut jungerentur, & mutuam corporum traditionem concessit, in quò Matrimonium consistit. Unde dicendum, per verba illa Adami institutionem à DEO factam magis fuisse declaratam, eo ferè modo, quo institutio Extrinsecæ Unctionis, facta per Christum, fuit declarata per Apostolum Jacobum.

Quæritur 3. Quid sit Sacramentum Matrimonij, seu quæ sit Essentia illius Physica, & Metaphysica? *¶* Essentia Metaphysica Matrimonij in Definitione illius consistit, Physica in materia, & forma. Definitio Matrimonij, ut Sacramentum est, à plerisque DD. saltem quoad sensum hæc ponitur: Est conjunctio maritalis, Spiritualis gratie collativa; vel: Est contractus, marrem, & feminam, nullo Jure impeditus, ad

individuum vite societatem, & corporum ad actus conjugales traditionem mutuam obligans, usque rite dispositis conferens gratiam sanctificantem.

De Materia, & Forma variz sunt sententiz, ut videre est apud Sanch. l. 1. de Matrim. D. 5. Canonistis familiarior, & expeditior opinio est illorum, qui dicunt, quod Materia Matrimonij remota, & circa quam Sacramentum istud versatur, sint ipsamet corpora conjugum, ad generationem proles idonea; Proxima verò, & ex qua Matrimonij Sacramentum constituitur, sit ejusmodi corporum actualis, & mutua traditio, & acceptatio: Forma denique utriusque in eam traditionem, & acceptationem consensus, verbis, vel alijs signis expressus. Ita Valq. D. 3. de Matr. c. 4. Hurtad. D. 3. de Matr. n. 79. Gutier. c. 41. de Matrim. n. 1. y. tertia sententia. Pal. tr. 28. D. 2. p. 3. n. 2. Zoel. hic n. 63. Schamb. n. 125. König n. 102. Wiest. n. 153. Magnific. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 2. n. 33.

Ratio est; Quia Matrimonij, ut Sacramentum est, non alia est materia, & forma, quam sit ejusdem, quatenus Contractus est; nam iste à Christo Domino non est mutatus, sed tantum elevatus ad statum, & dignitatem Sacramenti. Atqui Matrimonij, ut Contractus est, materia remota sunt corpora habilia, proxima eorundem traditio, & acceptatio, forma consensus contrahentium in traditionem, & acceptationem mutuam. ergo &c. Conf. à pari; nam materia remota Emptionis Venditionis sunt res in eum contractum deductæ; proxima obligatio tradendi mercem pro pretio, & pretium pro merce; forma mutuus consensus in obligationem istam per verba, aut alia signa externa expressus. Idem autem videtur dicendum de Matrimonio, ergo &c.

Queritur 4. Quis sit Minister Sacramenti Matrimonij? Melchior Canus l. 8. de loc. c. 5. ad 5. tamen fateatur, Matrimonium, quatenus est contractus, confici per ipsos contrahentes, contendit tamen, ejusdem, quatenus Sacramentum est, Ministrum esse Sacerdotem: quod probat. 1. quia Eugenius IV. in Decret. l. 11. §. septimum definit omnia Sacramenta verbis tanquam formâ perfici: atqui verba contrahentium necessaria non sunt; quia suppleri per signa possunt, ut dictum est n. 275. ergo affirmandum est verba Sacerdotis necessaria esse, illisque Sacramentum perfici, sicut alia omnia Sacramenta perficiuntur. 2. Actio Sacramentalis est actio Sacra. Igitur requirit Ministrum Sacrum, & formam Sacram. 3. Trid. sess. 24. c. 1. de reform. Matr. jubet, ut Parochus, habito consensu contrahentium, proferat ea verba, Ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris &c. ergo verè Parochus conjungit, & conficit

Sacramentum, ne verba sint falsa. 4. In cæteris Sacramentis Minister est Sacerdos, ex instituto per Sacri Ordinis susceptionem ordinatus, ut sit Minister Sacramentorum. Ergo etiam in Matrimonio. 5. Si contrahentes essent Ministri istius Sacramenti, casu, quo, dum contrahunt, existunt in statu peccati mortalis, duplex peccatum mortale contraherent, unum recipiendo Sacramentum, alterum ministrando. Sequela est contra persuasionem contrahentium, qui unico peccato ligari eo casu se credunt, ergo &c.

Sed indubitata sententia est, quòd hujus Sacramenti Minister non sit Sacerdos, sed ipsi contrahentes. Ita Sor. in 4. dist. 26. q. 2. art. 3. y. hanc autem, Bellarm. l. 1. de Matr. c. 6. & duob. seqq. Suar. tom. 1. de Sacram. q. 65. D. 16. sect. 1. Henriq. l. 11. de Matr. c. 2. n. 7. Petr. de Ledesm. de Matr. q. 42. art. 1. difficult. 4. Sanch. l. 2. de Matr. D. 6. n. 2. Gutier. c. 41. de Matr. n. 2. Pont. l. 1. c. 8. n. 3. Pal. tr. 28. D. 2. p. 4. n. 2. Valens. hic §. 6. n. 3. Pirh. n. 77. Schambog. n. 124. Wiest. n. 145. Colligitur 1. ex Florent. quod in Decreto cit. §. septimum causam Matrimonij efficientem statuit mutuam consensum regulariter per verba de presenti expressum. Atqui hic consensus non à Sacerdote ponitur, sed à contrahentibus. ergo &c. 2. Ex Trid. quod sess. 24. c. 1. de reform. matr. Matrimonium sine Parocho, & testibus contractum irritat, Ergo antea, si sine istis contractum fuit, validum fuit: non autem in ratione Contractus tantum; quia, ut infra n. 302. dicam, in fidelibus ratio Sacramenti separari non potest à ratione Contractus. Igitur validum fuit in ratione Sacramenti, Validum verò non fuisset, si sine legitimo ministro fuisset contractum. ergo &c. 3. Ex ratione; nam Sacramenti cujusque minister est, qui ponit ejusdem formam. Atqui hanc ponunt in Matrimonio, non Sacerdos, sed contrahentes &c.

Rationes in contrarium adductæ exigui sunt momenti. Ad 1. Verba in Matrimonij contractu regulariter adhibentur, tamen signis celebrari possit. Ad 2. Actio Sacramentalis Sacra est, quia est causa Sacramenti, & sanctificantis gratiæ; non verò quasi procedat à Ministro consecrato; aliàs Baptismus collatus à Laico non esset Sacramentum, cum Laicus non sit ad id consecratus. Ad 3. Verba illa, ut notat Sanch. l. cit. n. 6. proferuntur à Sacerdote, non tanquam Ministro Sacramentum ministrante, sed declarante, seu confirmante, quod inter ipsos contrahentes fit, aut factum est, adeoque id Sacerdos non efficit, sed confirmat, seu approbat. Deinde Sacerdos assistens etiam alijs verbis uti potest juxta receptum cujusque Provinciæ ritum, ut addit Trid. c. 1. cit. Ad 4. Sicut specia-

le, ac proprium est Sacramenti Matrimonij, quod consistat in contractu ipsorum suscipientium, ita etiam speciale, ac proprium est ejusdem, quod ipsimet suscipientes hoc Sacramentum sint Ministri ejusdem. *Ad 5.* Non pauci DD. negant, quod contrahentes, quatenus sunt Minister Sacramenti Matrimonij, peccent mortaliter, cum ad id munus non sint consecrati. Sed juxta principia *Lib. 3. Tit. 1. n. 15.* jacta probabilius est esse peccatum mortale, eo quod sint instrumentum Christi ad gratiam conferendam; decet autem instrumentum causae principali esse conforme. ergo &c.

²⁹⁴ Quæritur 5. Quando à fidelibus efficiatur Sacramentum, an in ipso contractu Matrimonij, ut adeo consistat in usu, an verò perseveret, instar Sacramenti Eucharistiae, post contractum præteritum? Hoc secundum affirmant Bellarm. *l. 1. de Matr. c. 6.* Sanch. *l. 2. de Matr. D. 5. n. 7.* Laym. *l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 4.* ex ratione; quia pro tota vita significat admirabile, & insolubile illud conjugium, sive unionem Christi cum Ecclesia contractam per Mysterium Incarnationis, de qua Joannes *c. 1. v. 14. Verbum, inquit, Caro factum est, & habitavit in nobis. Conf.* Eucharistia est Sacramentum, non tantum, quando est in fieri, sed tale etiam manet postea, dum est in facto esse; quia species permanentes sunt signum sensibile interni alimenti per gratiam. Ergo & Sacramentum Matrimonij permanebit; quia manet vis significandi.

²⁹⁵ Sed verius est, solum Matrimonij contractum propriè dictum Sacramentum esse. Ita Conink *D. 24. dub. 2. n. 11.* Pal. *tr. 28. D. 2. p. 2. n. 3.* Bosco *de Matr. D. 11. scđ. 4. concl. 5. n. 132.* Wiest. *hic n. 103.* Magnif. P. Schmier *p. 2. de Matr. c. 1. n. 32.* Ratio est; quia Sacramentum ex Divina institutione est gratiae signum practicum, ex opere operato sanctificans suscipientem, ut dixit Concil. Florent. in Decreto Eugenii, & colligitur ex Trid. *sess. 7. per totam.* atqui hæc gratia ex communissima DD. sententia confertur conjugibus ex opere operato in ipso contractu Matrimonij, non verò in ejusdem usu. ergo &c.

²⁹⁶ *Ad Argumentum contrarium* Matrimonium vim illa significandi habet, non quæ Sacramentum est (quia aliàs significatio hæc competeret etiam Matrimonio rato) sed quod consummatum sit: quod inde patet; quia hanc unionem significat etiam Matrimonium à conjugibus in Infidelitate initum, & consummatum ab iisdem ad Fidem conversis, licet ne tum quidem Sacramentum fiat, ut *n. 310.* dicitur. *Ad Conf.* negatur paritas cum Eucharistia. Disparitas est; quia Eucharistia, postquam in Sacrificio Missæ confecta est, usu suo ex opere operato suscipientem sanctificat; contra Matrimonium solum sanctificat, dum sit,

non verò, dum factum est. Igitur cum de ratione Sacramentorum novæ Legis sit esse signum practicum gratiæ, Eucharistia merito dicitur Sacramentum in facto esse, Matrimonium verò solum, dum fit. Quodsi adhuc contendas, hoc nomen etiam Matrimonio in facto esse competere, concedam esse Sacramentum, sed latè acceptum pro signo rei Sacræ Divinitus instituto.

Quæritur 6. An Sacramentum sit Matrimonium inter absentes per Procuratorem contractum? Pro negativa citantur Durandus, Canus, Victoria, Martinus, & Bartholomæus de Ledesma, & alij apud Gutier. *c. 43. de Matr. n. 10.* Fundantur 1. quia perceptio, & confessio Sacramenti est actus personalis, ut constat in omnibus alijs Sacramentis. Sed actus personalis per alium exerceri non potest; & ideo cætera Sacramenta substitutum non admittunt. Ergo idem dicendum de Matrimonio. 2. Si Matrimonium per Procuratorem contractum Sacramentum esset, sequeretur, quod dormiens non tantum reciperet gratiam, sed etiam peccare posset; nam si eo tempore, quo Procurator nomine ipsius contrahit Matrimonium, sit rite dispositus, recipiet gratiam, sin minus, peccabit. 3. Sequeretur item, quod idem dormiens possit conficere Sacramentum; neque enim Procurator id conficit, sed Principalis, cujus nomine contrahit. Sequela videtur esse contra communem doctrinam, quæ in Ministro Sacramenti requirit intentionem actualem, saltem virtualiter perseverantem, cujus habendæ dormiens capax non est. 4. Absoluto Sacramentalis non potest dari absenti; quia forma Absolutionis *Absolve te*, in præsentem dirigitur: atqui non minus in præsentem dirigitur Forma Matrimonii, *accipio te in meum &c.* 5. Cum Parochus assistens Matrimonio profert verba illa, *Ego vos conjungo*, pronomen *Vos* non minus requirit præsentiam Subjectorum, quam pronomen *Te* in forma Baptismi, & Pœnitentiæ. Ergo absens non minus est incapax Sacramenti Matrimonij, quam Sacramenti Baptismi, vel Pœnitentiæ. 6. Si Matrimonium contractum per Procuratorem valeret in ratione Sacramenti, valeret etiam contractum per Epistolam.

Sed his non obstantibus, dicendum, Matrimonium etiam per Procuratorem initum verè, ac propriè Sacramentum esse. Ita Sot. in *4. dist. 27. q. 1. art. 3. v. at verò*, Philiac. *de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. l. 2. c. 2.* Covar. *p. 2. de Sponsal. c. 1. §. un. n. 5.* Sanch. *l. 2. de Matr. D. 11. n. 27.* Gutier. *c. 43. de Matr. n. 10.* Conink *D. 24. dub. 9. n. 67.* Pal. *tr. 28. D. 2. p. 8. n. 9.* Bosco *Scđ. 6. concl. 1. n. 18.* Pirh. *hic n. 80.* Schambog. *n. 33.* & seqq. König *n. 101. §. affirmativam*, Wiest. *n. 157. in fin.* Magnif. P. Schmier *p. 2. de Matr. c. 2. n. 26.*

26. cæterique communiter. Ratio est 1.

Quia omne Matrimonium legitimum inter Baptizatos est Sacramentum; neque enim, ut *infra n. 302.* dicitur, à Fidelibus contrahitur Matrimonium potest, quod sit validum in ratione Contractus, quin etiam contrahatur validum in ratione Sacramenti. Atqui, ut dictum est *n. 249.* Matrimonium per Procuratorem contractum valet in ratione contractus. Ergo valet etiam in ratione Sacramenti. 2. Quia Christus elevans naturalem Matrimonij contractum ad esse Sacramenti, nihil aliud requisivit in Baptizatis, quam id, quod requiritur ad legitimum contractum Matrimonij. Igitur, cum, uti mox dictum est, Matrimonium per Procuratorem initum valeat in ratione Contractus, etiam Sacramentum erit. 3. Quia Concilia Generalia dicunt, quòd Matrimonium, quod ante Legem Evangelicam erat Contractus Civilis, modò sit Sacramentum; neque enim Christus elevando Matrimonium ad rationem Sacramenti immutavit illius naturam. Atqui ante Legem Evangelicam Matrimonium per Procuratorem initum valebat in ratione Contractus; quia neutiquam divertebat in hoc à reliquis contractibus. Igitur nunc initum per Procuratorem valet etiam in ratione Sacramenti.

279 Ad Argumenta contraria facilis est Responso. Ad 1. Id peculiare est in Sacramento Matrimonij præ reliquis Sacramentis, quòd actio Sacramentalis in ipso non sit omnino personalis, sed per substitutum recipi, & conferri possit. Ratio disparitatis est; quia sequitur naturam contractus: unde sicut isti, ita etiam Matrimonium iniri per Procuratorem poterit. Ad 2. Non est inconveniens dormientem peccare mortaliter, aut gratiam recipere ratione consensûs in vigilia habiti; id enim contingit etiam in eo, qui volens baptizari, baptizatur dormiens. Peccatum igitur contrahentis per Procuratorem in hoc consistet, quòd non procuraverit sibi statum gratiæ pro eo tempore, quo verisimiliter credebatur fore, ut Procurator nomine ipsius contraheret, ad quod tenetur, ut bene alijs *citt. Sanch. l. cit. n. 30.* Ad 3. Contrahens Matrimonium per procuratorem Sacramentum conficit vi intentionis præteritæ, quâ Procuratori mandatum dedit ad contrahendum: quod sufficit in Sacramento Matrimonij, quamvis in alijs Sacramentis non sufficiat; quia in Sacramento Matrimonij materia & forma non necessariò ponuntur simul, & in uno continuo, ut in Sacramentis alijs, cujus ratio est iterum natura Contractus, cujus naturam Matrimonium sequitur. Ad 4. Ex eodem fundamento negatur paritas; cum enim natura Contractus non repugnet illum cum absente iniri, etiam non repugnabit Matrimonio. Aliud est in Absolutione in foro Pœnitentiæ; nam

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

hoc cum merè internum, & occultum sit, & à dispositione pœnitentis præsentem pendeat, mirum non est, quòd absolutio in eo foro data præsentiam Ministri, ac pœnitentis requirat, ut sic ille hujus dispositionem cognoscat. Ad 5. verba illa, *Ego vos conjungo &c.* quæ Parochus Matrimonio assistens profert, essentialia non sunt, sicut essentialia sunt in forma Baptismi verba: *Ego te baptizo*, & in forma Sacramenti Pœnitentiæ, *Ego te absolvo*: conf. verba illa Parochi assistentis Matrimonio suppleri possunt per alia æquipollentia, quæ dirigantur in Procuratorem absente principali. Ad 6. Concedo Sequelam, quæ nihil absurdi continet, modò Epistola, quæ utriusque contrahentis consensum continet, legatur coram Parocho, & testibus; tunc enim nihil deest, quod requiritur à Trid. & conf. nulla est ratio, quare non defacto etiam post Tridentinum Matrimonium ita initum valeat: de quo videatur *suprà n. 255.*

Quæritur 7. An Sacramentum sit Matrimonium, quod contraxerunt fideles ignorantes, quòd Matrimonium sit Sacramentum? 1. Affirmativè: modò intentionem habeant faciendi, quod faciunt cæteri fideles id contrahendo; nam ita intendunt etiam ipsi facere, quod facit Ecclesia, & sic nihil deerit requisitum ad rationem Sacramenti. Ita S. Thom. *addit. q. 51. art. 2. ad 2. Henriq. l. 11. Matr. c. 11. n. 5. Sanch. l. 2. de Matr. D. 10. n. 6. Perez D. 19. de Matr. sect. 10. n. 3. Wiest. hic n. 159.* nam idem contingit in Baptismo, quem quis putet fictionem esse, modò intendat facere, quod facit Ecclesia, validè confert.

Dubium est, an Fideles celebrare Matrimonium possint, quod valeat in ratione Contractus, non autem in ratione Sacramenti, eò, quòd illud contrahant cum intentione excludente Sacramentum? Affirmant Scot. in 4. dist. 26. q. un. §. sed qualiter, Hurtad. D. 3. de Matrim. difficult. 19. Vasq. tom. 2. in 3. p. D. 138. c. 5. Rebell. de oblig. Just. p. 2. l. 2. q. 5. concl. 1. Pont. l. 1. c. 9. n. 3. König hic n. 84. v. malo tamen. Moventur 1. Quia, ut constat ex Concilio Florent. in Decret. union. §. quinto omnia Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & personâ Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Ergo si desit intentio Ministri, Sacramentum non perficitur. Deest autem si fideles intendant Matrimonium inire in ratione solius contractus. ergo &c. 2. Conditiones defacto, aut Jure impossibiles non obstant valori conjugij, modò non adversentur bono fidei, & proli, aut conjugij indissolubilitati, ut patet ex c. fin. de condit. apposit. Ergo etiam non obstat conditio, excludens rationem Sacramenti. 3. Neque ex Concilijs, neque

ex doctrina SS. PP. habetur, quod Contractus Matrimonialis, sine intentione conficiendi Sacramentum initus, à Christo sit irritatus: imò non defuerunt, qui cum Cano de Loc. Theol. l. 8. c. 5. volunt, Matrimonium, à fidelibus per Procuratorem, aut Epistolam inter absentes initum, valere duntaxat in ratione Contractus, non autem in ratione Sacramenti. 4. Antequam Matrimonium elevaretur ad rationem Sacramenti, tota substantia Matrimonialis Contractus haberi potuit sine intentione conficiendi Sacramentum, imò cum intentione istam legitimus Contractus quoad substantiam non fuit mutatus. Ergo etiam nunc sine hac intentione, imò cum intentione contraria haberi potest tota substantia Matrimonialis Contractus. 5. Matrimonium, quod de Jure naturali validum est, pro tali habendum est, donec id Divino, vel Ecclesiastico Jure irritatum reperiatur *Extrav. Antiquæ Joann. XXII. de Voto.* tale est Matrimonium sine intentione conficiendi Sacramentum, imò cum contraria etiam intentione initum, neque reperitur textus ullus aut Divini, aut Ecclesiastici Juris, quo illud ita contractum sit irritatum. ergo &c. 6. Huic Sententiæ favet praxis Inquisitorum, Judicum, & communis sensus Ecclesiæ; Matrimonia enim illorum fidelium, qui defleunt ad Judaismum, vera esse reputantur, cum tamen constet non contraxisse animo faciendi id, quod facit Ecclesia, utpote qui id potius irridet, & ob eam causam secretè prius contrahunt, & postmodum in Ecclesia se fingunt more Catholicorum contrahere.

302 Sed longè verior est sententia negans, posse fideles baptizatos Matrimonium contrahere, quod verum sit, & validum in ratione Contractus, & rationem Sacramenti non habeat. Ita Petr. de Ledesm. de Matr. q. 42. art. 1. dub. 7. in solut. ad 1. § 2. Sanch. l. 2. de Matr. D. 10. n. 6. Conink D. 24. dub. 2. concl. 4. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 2. §. porro, Pal. tr. 28. D. 2. p. 2. n. 5. Illung. Theol. pract. tr. 6. D. 7. n. 37. Pich. hic n. 74. Schamb. n. 120. Wiest. n. 161. Ostenditur 1. quia Concilia Florent. §. quinto, & §. septimum cist. & Trid. sess. 24. can. 1. de Sacram. Matrim. cum dicunt fidelium conjugium verè, & propriè Sacramentum esse, id dicunt indefinè, & sine distinctione, vel exceptione, igitur comprehendunt omnia Matrimonia, quæ à fidelibus validè ineuntur. 2. Quia fideles, dum contrahunt Matrimonium, debent illud non Ethnicorum, & Gentilium, sed Christianorum more, & secundum Christi institutionem contrahere. atqui secundum Christi institutionem omne Matrimonium, quod apud fideles legitimum est in ratione Contractus, etiam est Sacramentum. Ergo qui volunt contrahere Matrimonium, quod apud fideles legitimum sit in

ratione Contractus, etiam volunt conficere Sacramentum. 3. Quia qui vult unum ex duobus inseparabiliter secum connexis, etiam vult alterum ita connexorum. Atqui esse Sacramenti apud fideles ex Christi institutione est omnino inseparabile ab esse Matrimonij. Ergo intentioni legitime faciendi Matrimonium, ut est Contractus, repugnat intentio non conficiendi Sacramentum. 4. Si à fidelibus Matrimonium validè posset contrahi, quin contrahendo conficiant Sacramentum, possent etiam licitè rationem Sacramenti à Contractu Matrimoniali separare, atque excludere, siquidem nulla Lex Divina, aut humana ostendi potest, quæ eos adstringat ad utrumque conjungendum, si verè separari hæ rationes possunt: imò aliquando ad vitandum Sacrilegium, quod committunt Sponsi contrahendo Matrimonium in statu peccati mortalis, conduceret rationem contractus separari à ratione Sacramenti. 5. Si ratio Sacramenti in Matrimonio posset separari à ratione Contractus, malè statuisset Ecclesia, quod Matrimonia, quæ olim clandestinè celebrabantur, fuerint rata, & conf. Sacramenta; nam cum peccatum non præsumatur, præsumi debuisset, quod ita contrahentes clam, ad evitandam irreverentiam Sacramenti, voluerint potius illud contrahere cum intentione excludendi rationem Sacramenti à ratione Contractus, atqui Ecclesia Matrimonia illa pro ratis, & conf. pro Sacramento habuit, ut patet ex Trid. sess. 24. c. 1. de reform. Matr. ergo &c.

303 Ex quo sequitur quid sentiendum sit de Matrimonijs Hæreticorum, qui, dum contrahunt Matrimonium, nolunt conficere Sacramentum; nam distinguendum est; Vel enim volentes ita contrahere, absolute, & nullo modo volunt suscipere Sacramentum, vel solum nolunt suscipere Sacramentum propter errorem speculativum, quo putant Matrimonium non esse Sacramentum, ita tamen, ut velint contrahere eo modo, quo fideles, & Christiani in Ecclesia Christi solent, & possunt contrahere. Si primum, nihil efficiunt; quia intentio posterior priorem elidit, ac destruit, cum, uti dictum est, esse, & ratio Sacramenti ex Christi institutione sit inseparabilis à Contractu Matrimonij. Si secundum, nihilominus suscipiunt, & sibi invicem administrant Sacramentum; quia error illorum particularis per intentionem generalem contrahendi Matrimonium, prout illud à fidelibus potest, & solet contrahi, tollitur, vel corrigitur.

304 Neque obstant Argumenta in contrarium n. 301. allata. Ad 1. Eo casu duæ concurrunt intentiones in sic contrahentibus, una legitima contrahendi Matrimonium, prout à fidelibus contrahi potest, & solet, altera erronea contrahendi illud in ratio-

ione solius contractus, quæ cum merito de contrahentium mente præsumatur, quod velint contrahere validè, & non vivere in perpetua fornicatione, erit conditionata, si scilicet ratio contractus legitimi separari à ratione Sacramenti possit. igitur cum separatio hæc ex institutione Christi fieri nequeat inter fideles, intentio hæc secunda erronea operabitur nihil; conf. prævalebit prior generalis, quæ hoc ipso virtualiter in rationem Sacramenti fertur, quod feratur in rationem Contractus legitimi, à qua ratio Sacramenti apud fideles separari nequit. *Ad 2.* Negatur paritas; nam conditio rationem Sacramenti excludens à Matrimoniali contractu adversatur substantiæ Matrimonij; unde potius habebitur pro non adjecta, sicut aliæ conditiones turpes, & impossibiles: vel si contrahentes absolute nolint contrahere sub ratione Sacramenti, etiam vitabitur Matrimonium in ratione Contractus, & contrahentes nihil omnino agent sic contrahendo. *Ad 3.* Hoc ipso, quod allegata Concilia definitivè, Matrimonium fidelium Sacramentum esse, etiam definitivè intelliguntur, quod ad illius valorem necessaria sit intentio conficiendi, & suscipiendi Sacramentum. Matrimonium, per Procuratorem contractum, Sacramentum non esse, dicunt quidem aliqui, sed improbabilius, ut dictum est *supra n. 298.* *Ad 4.* Retorsionem Argumentum hoc patitur in Matrimonio clandestino; nam ante Trid. Decretum, quo clandestina Matrimonia sunt irritata, valuit intentio contrahendi clam, quam intentionem modò post illud Decretum contrahentes habere non possunt. Directè respondeo, Matrimonialis contractus substantiam per elevationem ad rationem Sacramenti non fuisse immutatam, fuisse tamen annexam conditionem Sacramenti, ita, ut sine hac Matrimonium in ratione Contractus non sit legitimum. *Ad 5.* Patet ex modò dictis, & probationibus allatis *n. 302.* *Ad 6.* Matrimonia illorum verè sunt Sacramenta; quia verè, & absolute intendunt facere, quod Ecclesia requirit, ut Sacramentum Matrimonij consistat, nempe intendunt sibi invicem corpora ad usum conjugalem tribuere, quod est ab Ecclesia pro Sacramento Matrimonij requisitum, tamen ea non præstent, ut Ecclesiæ Catholicæ conformetur.

²⁰⁵ **Quæritur 8.** An Matrimonium à fidelibus contractum sit duplex Sacramentum, an unum tantum? Aliqui apud Petr. de Ledesm. *de Matr. q. 42. art. 1. dub. 3. ad 3.* dicunt esse duo Sacramenta partialia, & unum totale, sicut contingit in duplici Eucharistiæ specie. *Sed dicendum,* esse unicum tantum. Ita Petr. de Ledesm. *l. cit. Henric. l. 11. de Matr. c. 2. n. 1. pr. Sanch. l. 2. de Matr. D. 10. n. 5. Conink D. 24. dub. 2. n. 24. Perez D. 19. de Matr. R. P. Schmalzgrueber L. IV.*

sect. 5. n. 4. Schambog. hic n. 16. Wiest. ibid. n. 158. & hoc teste melioris notæ DD. cæteri. Ratio est; Quia ad statum Sacramenti elevatus est contractus Matrimonialis inter fideles initus, atque Matrimonium, licet consensu, & acceptatione utriusque contrahentis compleatur, unicus tamen contractus est, unicum duntaxat vinculum ad individuum vitæ Societatem, & actuum conjugalem exhibitionem obligans ex parte utriusque, ergo. *Neque refert,* quod recipiatur in utroque: quia est accidens solum morale, quod non repugnat recipi in subiecto duplici; sic enim etiam una potestas eligendi Episcopum residet in toto Capitulo. *Ad id,* quod ab Adversarijs additur de Eucharistia, negatur paritas; nam in hac duplex species constituit Sacramentum partialè duplex, quia quævis species per se constat ex sua materia, & forma, habetque veram rationem signi, & gratiam confert: non ita contingit in Matrimonio; quia in hoc utriusque consensus, & acceptatio unum constituit Contractum, & unum signum representans unicam unionem Christi cum Ecclesia, quam unionem neuter consensus sine altero representare potest; ergo &c. Ex quo sequitur solutio illius, quod

Dubitatur: An Sacramentum sit Ma- ³⁰⁶
trimonium, quod fidelis cum infideli ex Apostolica Dispensatione inuit, ut quondam S. Monica cum Patritio patre S. Augustini, Clothildis cum Clodovæo Francorum Rege adhuc Ethnico? Ita quidem Sot. in 4. dist. 26. art. 3. fin. Joann. Eckius tom. 4. homil. 73. de sacram. existimantes, Sacramentum esse, falem ex parte conjugis fidelis: cui opinioni videtur patrocinari ratio; quia ejusmodi conjugium est verus Matrimonialis Contractus. Atque huic, si à fideli sit initus, Christus contulit vim, & dignitatem Sacramenti. ergo &c. Conf. Quia tale Matrimonium tribuit sanctitatem aliquam conjugum etiam infideli contrahenti cum conjugè fideli, juxta illud 1. Corinth. 7. v. 14. ubi Paulus, Sanctificatus est, inquit, vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Ergo multo magis sanctitatem conferet parti fideli. Si autem hanc confert, Sacramentum est. ergo &c.

Sed dicendum, non esse Sacramen- ³⁰⁷
tum etiam ex parte conjugis fidelis. Ita Angles flor. p. 1. de Matr. q. 12. de dispar. cult. art. 1. dub. 1. Henric. l. 11. de Matr. c. 2. fin. S. l. 12. c. 13. n. 3. Sanch. l. 2. de Matr. D. 8. n. 2. Gutier. c. 42. de Matr. n. 4. Vasq. de Matr. D. 2. c. 4. n. 10. & c. 10. n. 113. Conink D. 24. dub. 2. concl. 6. Pont. l. 1. c. 6. n. 7. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 1. Pal. tr. 28. D. 2. p. 2. n. 11. Pith. hic n. 71. in fin. Schamb. n. 116. Wiest. n. 165. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 1. n. 41.

& plerique ceteri, præsertim RR. Ratio est; quia sicut unus in utroque conjugè est contractus, ita unum quoque, & utrumque contrahentium efficiens Sacramentum, ut dictum est n. 305. igitur vel in utroque esse Sacramentum debet, vel in neutro, sicut in utroque, vel in neutro est contractus. non potest autem esse Sacramentum ex parte infidelis, utpote qui ante Baptismum est Sacramenti recipiendi incapax. ergo neque ex parte fidelis Sacramentum erit.

308 *Ad Rationem in contrarium allatam* dico, ad statum, & dignitatem Sacramenti solum elevatum esse contractum Matrimoniale inter fideles. hic autem Contractus non est inter fideles initus, sed tantum inter fidelem, & infidelem. *Ad Conf. Sanctificatio*, de qua S. Paulus in textu cit. non est Sacramentalis, utpote cuius, ut modò dictum est, infidelis capax non est; sed eo nomine intelligitur conversio ad fidem, quæ ex cohabitatione, & conversatione cum fidei conjugè separari potest.

309 *Queritur 9. An Matrimonium, ab infidelibus contractum, si isti convertantur ad fidem, transeat in Sacramentum?* Affirmant complures magni nominis DD. qui tamen bifariam dividuntur; nam aliqui cum Sanch. l. 2. de Matr. D. 9. n. 5. Gutier. 6. 42. de Matr. n. 5. Pirh. hic n. 71. Schambog. n. 113. volunt ita transire ipsa Baptismi susceptione. Alij contra cum Petr. de Ledesm. de Matr. q. 59. art. 2. dub. 3. Belarm. l. 1. de Matr. c. 5. in fin. Henriq. l. 11. de Matr. c. 8. n. 1. in fin. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 6. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 1. n. 44. contendunt hunc transitum primum fieri, quando post Baptismum susceptum conjuges verbis, vel alijs signis externis expressè renovant consensum pristinum. Utrique allegant pro se S. Thom. in 4. dist. 39. q. un. art. 3. ad 1. ubi asserit, Infidelium Matrimonium Sacramentum esse, non actu, sed habitu; videtur enim velle dicere, quòd quidem non sit Sacramentum, dum actu ab ijs contrahitur, sed tale efficiatur, quando baptizantur, vel saltem, quando suscepto Baptismo renovant consensum, ne otiosa sit potentia, si in actum nunquam reduci possit. *Rationem dant*; quia Matrimonium illud Infidelium statim, ac conjuges isti baptizantur, fit ratum, ac insolubile, ita, ut dissolvi amplius nequeat quoad vinculum, etiamsi alter, vel uterque postea à Fide deficiat: & hinc non secus, ac Matrimonium contractum à fidelibus, & consummatum, jam perfectè significat conjunctionem Christi cum Ecclesia. Igitur non minus erit deinceps Sacramentum, ac Sacramentum est, quod initum est à baptizatis. *Conf.* Si deesset aliquid Sacramento, defectus ille se haberet ex parte materiæ, vel ex parte formæ. Atqui neque ex parte ma-

teriæ, neque ex parte formæ defectus est; quia in Matrimonio materia, ut n. 289. dixi, est traditio corporum mutua, forma utriusque conjugis in eam traditionem sibi factam consensus. hic autem consensus non deest; cum enim ad Baptismum quasi ex natura rei consequatur insolubilitas Matrimonij, conjuges infideles hoc ipso, quòd baptizari intendant, virtualiter, & implicite intendunt etiam, ut præteritum Matrimonium sit insolubile, adeoque etiam Sacramentum: & sic consensus eo signo Baptismi expressè est nova materia, & nova forma hujus Sacramenti. *Neque obstat*, quòd consensus iste sit tantum implicitus, & virtualis; nam etsi ejusmodi consensus, in ipsa susceptione Sacramenti inclusus, non sufficeret in ijs, qui nunquam antea erant conjuges, ad contrahendum de novo Matrimonium, sufficit tamen in ijs, qui antea fuerunt conjuges, ad Matrimonium, quod solum novum est in ratione Sacramenti, & insolubilitatis.

Verum probabilius est ejusmodi Matrimonium in Sacramentum nunquam transire. Ita Vasq. in 3. p. D. 138. c. 5. & tom. 4. D. 2. de Matr. c. 10. Coninck D. 24. dub. 2. concl. 7. Pont. l. 1. c. 9. n. 8. Pal. tr. 28. D. 2. p. 2. n. 14. Perez sect. 11. n. 5. Dian. p. 3. tr. 4. resol. 253. Bosco sect. 4. concl. 6. per totam, Wiest. hic n. 167. *Ratio est*; quia ad rationem Sacramenti elevatus est solus contractus secundum Leges humanas perfectus, sive traditio, & acceptatio mutua corporum ad individuum vitæ societatem, & actus ex se aptos ad generationem proles. atqui contractus iste nuptialis non fit actu tempore Baptismi suscepti, nec tempore post hunc susceptum renovati consensus. ergo neutro tempore conjugium infidelium ad fidem conversorum Sacramentum efficietur. *Major Propositio* constat ex n. 295. *Minor* ostenditur 1. quia consensus ille virtualis contentus in susceptione Baptismi, vel actualis subsequens non est novus contractus, & traditio, sed tantum approbatio contractus, & traditionis jam antè factæ; aliàs quoties fideles contractum prius factum approbant, novum Sacramentum Matrimonij suscipiunt: quod est absurdum. 2. Quia ex Matrimonio ab infidelibus contracto, si dein convertantur ad fidem, suapte quasi natura indissolubilitas, & significatio unionis Christi cum Ecclesia nascitur, neque aliquid ad id contribuit consensus ille virtualis, vel subsequens actualis, utpote quo non dato, adhuc datur ille effectus, quo dato, non augetur. 3. Quia etiam fideles, dum consummant Matrimonium, faciunt, ut hoc acquirat insolubilitatem omnimodam, & perfectam significationem Sacramenti, quam ante consummationem non habebat, neque tamen sic consummando denuo suscipiunt

312. 313. *Effectus Matrimonij communes utri- que conjugum sunt primò Gratia sacramen- talis.*

314. *Secundò Vinculum, & Fides Conjugal.*

315. *Tertiò Legitimitas prolis, & mutua rerum communio.*

316. 317. *Quæ sit obligatio conjugum ad co- habitantiam?*

318. 319. 320. 321. *Ad alendos Liberos?*

322. 323. *Ad usum Matrimonij?*

324. 325. 326. *An reddi, & peti debitum possit ab eo, qui cum dubitaret de va- lore Matrimonij, illud tamen mala fide contraxit?*

327. 328. *Quid, si dubium superveniat post Matrimonium ab utroque bona fide con- tractum?*

329. *An eo casu, si post adhibitam diligentiam, adhuc maneat dubium, ita dubitans possit petere debitum?*

330. *Resolvitur Affirmativa.*

331. *Respondetur ad Argumenta opposita.*

332. *Quid dicendum, quando uterque conjux dubitat de valore Matrimonij bona fide contracti?*

333. *An si in hoc casu unus ante adhibitam diligentiam illicitè petat debitum, alter teneatur reddere?*

334. *Quid si post adhibitam diligentiam adhuc maneat dubium?*

335. *Solvuntur Objectiones.*

336. 337. *Quid Juris, si post contractum bo- na fide Matrimonium, habeatur opinio probabilis de nullitate Matrimonij?*

338. *Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte mariti?*

339. *Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum?*

340. *Quando virum mutantem domicilium non teneatur sequi?*

341. *An marito Illustri erga uxorem Illustram Jurisdicchio competat? Argumenta sen- tentiæ negantis.*

342. *Fundamenta affirmatiæ sententiæ.*

343. *Respondetur ad Argumenta primæ.*

344. *Quam potestatem maritus habeat in Libe- rorum suorum personas?*

345. *Et bona?*

346. *An solvatur per Nuptias filij?*

347. *Effectus Matrimonij uxori proprii sunt primò, ut participet dignitatem, & no- bilitatem mariti?*

348. *Ubi de casu, quo illa nubit marito condi- tionis inferioris.*

349. *Secundò, ut participet pleraque ejusdem privilegia.*

350. *Tertiò, ut acquirat idem cum eo domici- lium, & forum.*

351. *Quartiò, ut petere ab eo alimenta possit, nisi temere ab ipso discedat.*

352. *Vel dos promissa non sit numerata.*

353. *Vel maritus sit pauper.*

354. *Quid Juris, si post contractum bo- na fide Matrimonium, habeatur opinio probabilis de nullitate Matrimonij?*

355. *Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte mariti?*

356. *Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum?*

357. *Quando virum mutantem domicilium non teneatur sequi?*

358. *An marito Illustri erga uxorem Illustram Jurisdicchio competat? Argumenta sen- tentiæ negantis.*

359. *Fundamenta affirmatiæ sententiæ.*

360. *Respondetur ad Argumenta primæ.*

361. *Quam potestatem maritus habeat in Libe- rorum suorum personas?*

362. *Et bona?*

363. *An solvatur per Nuptias filij?*

364. *Effectus Matrimonij uxori proprii sunt primò, ut participet dignitatem, & no- bilitatem mariti?*

365. *Ubi de casu, quo illa nubit marito condi- tionis inferioris.*

366. *Secundò, ut participet pleraque ejusdem privilegia.*

367. *Tertiò, ut acquirat idem cum eo domici- lium, & forum.*

368. *Quartiò, ut petere ab eo alimenta possit, nisi temere ab ipso discedat.*

369. *Vel dos promissa non sit numerata.*

370. *Vel maritus sit pauper.*

post Baptismum transeat in Sacramentum, sed ex duplici alia causa, quarum prima est; quia dissolutio Matrimonij infidelium solùm permiffa à DEO est favore Religionis Christianæ, quæ causa, utroque conjuge ad Fidem converso, cessat. Altera est Matrimonij consummatio, post quam nec ingressu Religionis, nec dispensatione Apostolica solvi potest. Ad Conf. Patet ex dictis n. præc. quòd ille solùm consensus constituere Sacramentum in Matrimonio possit, qui est traditio mutua corporum, & hujus traditionis acceptatio, atqui consensus ille virtualis inclusus in Baptismo, vel actualis subsequens, ut *ibidem* ostensum est, non est traditio talis, sed acceptatio tantùm traditionis jam antè factæ. ergo &c.

S. III.

De Effectibus Matrimonij, & mutua Obligatione Conjugum.

S U M M A R I U M.

312. 313. *Effectus Matrimonij communes utri- que conjugum sunt primò Gratia sacramen- talis.*

314. *Secundò Vinculum, & Fides Conjugal.*

315. *Tertiò Legitimitas prolis, & mutua rerum communio.*

316. 317. *Quæ sit obligatio conjugum ad co- habitantiam?*

318. 319. 320. 321. *Ad alendos Liberos?*

322. 323. *Ad usum Matrimonij?*

324. 325. 326. *An reddi, & peti debitum possit ab eo, qui cum dubitaret de va- lore Matrimonij, illud tamen mala fide contraxit?*

327. 328. *Quid, si dubium superveniat post Matrimonium ab utroque bona fide con- tractum?*

329. *An eo casu, si post adhibitam diligentiam, adhuc maneat dubium, ita dubitans possit petere debitum?*

330. *Resolvitur Affirmativa.*

331. *Respondetur ad Argumenta opposita.*

332. *Quid dicendum, quando uterque conjux dubitat de valore Matrimonij bona fide contracti?*

333. *An si in hoc casu unus ante adhibitam diligentiam illicitè petat debitum, alter teneatur reddere?*

334. *Quid si post adhibitam diligentiam adhuc maneat dubium?*

335. *Solvuntur Objectiones.*

336. 337. *Quid Juris, si post contractum bo- na fide Matrimonium, habeatur opinio probabilis de nullitate Matrimonij?*

338. *Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte mariti?*

339. *Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum?*

340. *Quando virum mutantem domicilium non teneatur sequi?*

341. *An marito Illustri erga uxorem Illustram Jurisdicchio competat? Argumenta sen- tentiæ negantis.*

342. *Fundamenta affirmatiæ sententiæ.*

343. *Respondetur ad Argumenta primæ.*

344. *Quam potestatem maritus habeat in Libe- rorum suorum personas?*

345. *Et bona?*

346. *An solvatur per Nuptias filij?*

347. *Effectus Matrimonij uxori proprii sunt primò, ut participet dignitatem, & no- bilitatem mariti?*

348. *Ubi de casu, quo illa nubit marito condi- tionis inferioris.*

349. *Secundò, ut participet pleraque ejusdem privilegia.*

350. *Tertiò, ut acquirat idem cum eo domici- lium, & forum.*

351. *Quartiò, ut petere ab eo alimenta possit, nisi temere ab ipso discedat.*

352. *Vel dos promissa non sit numerata.*

353. *Vel maritus sit pauper.*

336. 337. *Quid Juris, si post contractum bo- na fide Matrimonium, habeatur opinio probabilis de nullitate Matrimonij?*

338. *Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte mariti?*

339. *Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum?*

340. *Quando virum mutantem domicilium non teneatur sequi?*

341. *An marito Illustri erga uxorem Illustram Jurisdicchio competat? Argumenta sen- tentiæ negantis.*

342. *Fundamenta affirmatiæ sententiæ.*

343. *Respondetur ad Argumenta primæ.*

344. *Quam potestatem maritus habeat in Libe- rorum suorum personas?*

345. *Et bona?*

346. *An solvatur per Nuptias filij?*

347. *Effectus Matrimonij uxori proprii sunt primò, ut participet dignitatem, & no- bilitatem mariti?*

348. *Ubi de casu, quo illa nubit marito condi- tionis inferioris.*

349. *Secundò, ut participet pleraque ejusdem privilegia.*

350. *Tertiò, ut acquirat idem cum eo domici- lium, & forum.*

351. *Quartiò, ut petere ab eo alimenta possit, nisi temere ab ipso discedat.*

352. *Vel dos promissa non sit numerata.*

353. *Vel maritus sit pauper.*

354. *Quid Juris, si post contractum bo- na fide Matrimonium, habeatur opinio probabilis de nullitate Matrimonij?*

355. *Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte mariti?*

356. *Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum?*

357. *Quando virum mutantem domicilium non teneatur sequi?*

358. *An marito Illustri erga uxorem Illustram Jurisdicchio competat? Argumenta sen- tentiæ negantis.*

359. *Fundamenta affirmatiæ sententiæ.*

360. *Respondetur ad Argumenta primæ.*

361. *Quam potestatem maritus habeat in Libe- rorum suorum personas?*

362. *Et bona?*

363. *An solvatur per Nuptias filij?*

364. *Effectus Matrimonij uxori proprii sunt primò, ut participet dignitatem, & no- bilitatem mariti?*

365. *Ubi de casu, quo illa nubit marito condi- tionis inferioris.*

366. *Secundò, ut participet pleraque ejusdem privilegia.*

367. *Tertiò, ut acquirat idem cum eo domici- lium, & forum.*

368. *Quartiò, ut petere ab eo alimenta possit, nisi temere ab ipso discedat.*

369. *Vel dos promissa non sit numerata.*

370. *Vel maritus sit pauper.*

infero. Conink de Sacram. in gen. q. 62. art. n. dub. 5. n. 76. Laym. l. 5. tr. 1. c. 7. n. 5. Pal. tr. 13. D. un. p. 9. n. 5. §. ob eandem. König hic n. 114. Ratio est; quia vivente altero conjuge, Sacramentum hoc iterari non potest, sed recipientem constituit in statu quasi immutabili: & propterea credendum non est voluisse Christum hoc Sacramentum fidei suscipientem privare illius effectu, sed potius præsumendum voluisse concedere, si ipse capacem sese reddiderit, & ante illius solutionem removerit obicem; quod fieri potest vel Contritione vel Attritione cum Sacramento Pœnitentiæ.

813 Dixi autem notanter, *Si ante solutionem Matrimonij removerit obicem*; quia si primùm, soluto per mortem alterutrius conjugio, impedimentum removeatur, nulla adest causa, ob quam affirmemus tunc concedi gratiam, quæ per obicem in susceptione ipsa Sacramenti impedita fuit: vel enim pars superflua in statu Viduitatis intendit persistere, & tunc gratiâ illâ, quæ per Sacramentum Matrimonij confertur, non indiget, cum illa detur ad sustinenda onera Matrimonij: vel alias nuptias cogitat, & tunc si rite disposita illas contrahat, Gratiam Sacramentalem in harum contractu recipiet.

814 2. Effectus communis est *Vinculum conjugale*, vi cuius obligantur ad individuum vitæ societatem, alter tamen in Matrimonio tantùm legitimo, aliter in Rato, & aliter in consummato. Nam Matrimonium legitimum etiam consummatum solvi potest, quando unus Conjugum convertitur ad Fidem, alter in infidelitate permanet, & cohabitare converso aut non vult, aut non sine injuria Creatoris. Ratum solvi Dispensatione Apostolica, & Professione Religiosa potest. Consummatum fidelium sola morte solubile est: de quo *infra Tit. 19. de Divort.*

3. *Fides Conjugalis*: quæ tria ab ipsis Conjugibus exigit. 1. Ut conjuge vivente, quantumvis diutissimè absit, cum alia persona matrimonium alter non contrahat, nec ullo modo sive in affectu, sive in effectu carnaliter commisceatur *c. in presentia 19. h. tit.* 2. Ut vir, & uxor sibi debitum reddant. 3. Ut ambo conjuges mutuò cohabitent, amorémque, & amicitiam mutuam sibi exhibeant.

815 4. *Bonum Proles*: quod & ipsum tria continet. Primum est Legitimitas Proles; nam Proles, ex Matrimonio aut verè, aut putativè justo suscepta, Legitima efficitur, & capax successionis in bona paterna, & materna, nisi sint Filij Morganatici: de quibus *suprà à n. 237.* 2. Recta prolium educatio in probis moribus, vera Religione, pietate, & artibus: quæ stante Matrimonio principaliter incumbit Patri, tanquam familiæ capiti; hoc soluto, transit

ad Matrem *l. educatio 1. C. ubi pupill. educar. si, ut l. cit. dicitur, non vitricum eis induxerit.* 3. Alimentatio earundem: quæ præcipuè onerat Patrem *l. si quis 5. §. sed utrum 1. ff. de agnosc. & alend. liber.* in hujus defectum Ascendentes paternos tangit *l. cit. §. sed utrum, & §. utrum autem 2.* & his deficientibus denique ad Matrem, hæcque mortua ad Ascendentes maternos transit *l. cit. §. ergo & matrem 4. & l. non quemadmodum 8. ff. eod.*

5. *Mutua rerum, & bonorum communio*, non quoad proprietatem, sed promiscuum usum, siquidem Jure communi nec res mariti uxoris sunt, nec res uxoris (excepta dote) mariti *l. cum aliter 1. §. si vir 15. ff. de S. C. Silianian. l. hac lege 8. & l. fin. C. de pact. convent. & tot. tit. C. ne uxor pro marito &c.* Hæc satis certa: sed quia ampliores sui explicationem exigunt, idcirco ulterius.

Dub. 1. *Quæ sit obligatio conjugum ad cohabitandum?* 1. Conjuges tenentur simul habitare, non tantùm in eadem domo, sed etiam communi mensa, & thoro uti, saltem ut plurimùm *c. pervenit 1. & c. quoniam 2. de conjug. leprof.* Colligitur etiam ex illo *Gen. 2. Propter hoc relinquet homo patrem suam, & matrem suam, & adhaerebit uxori suæ &c.* & confirmatur ex illo *Matth. 5. Omnis, qui dimiserit uxorem &c.*

Excipitur 1. nisi uterque in separationem thori consentiat; nam cum consensu utriusque separatio ejusmodi fieri potest, quod indicat S. Paulus *1. Cor. 7. Nolite fraudare invicem, nisi fortè ex consensu ad tempus &c.* modò adest legitima causa, & absit periculum incontinentiæ in utroque conjuge.

Excipitur 2. si iusta causa subsit, ut si vir evocetur ad bellum à Principe, vel ob gubernandam, & regendam Provinciam abesse cogatur; tunc enim discedere maritus ab uxore etiam invita potest, & tandiù abesse, quamdiù negotiorum tractandorum, quorum causâ abest, ratio petit: & ratio est; quia tunc uxor non est rationabiliter invita.

Excipitur 3. Si brevè sit reversurus, ut si brevem peregrinationem instituire velit; nam & hanc instituire invitâ uxore potest, ex ratione paulò antea data, quia scilicet tali casu uxor non potest esse rationabiliter invita.

Extra hos casus non potest maritus ab uxore discedere: imò si etiam ex causa necessaria discedat, ita, ut diu non sit reversurus, tenebitur secum ducere uxorem, si sumptus necessarij ad secum ducendam uxorem suppetant, ut rectè Sanch. *l. 9. D. 4. n. 14. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 1. n. 5.* apud quos plura de obligatione ad cohabitandum *D. 4. & §. 1. cit.*

Dubj

818 Dub. 2. Quæ sit obligatio utriusque conjugis ad alendos liberos? *¶* Ad alimentationem, ut *n. 315.* dixi, principaliter tenetur Pater, Mater in defectum duntaxat. Et hoc verum est. 1. Non tantum si Liberi triennium jam exceperint, sed etiam si recens in lucem hanc editi fuerint; imò si adhuc in utero delituerint *l. curator s. ff. de ventr. in possess. mittend.* quantumvis enim in *l. nec filium 9. C. de patr. potest.* Insinuari videatur, quòd ad alimenta primo triennio præstantia obligetur mater, id tamen, ut rectè *l. cit.* cum alijs explicat Lauterbach *tit. de agnosc. & alend. liber. §. 13.* solum intelligendum est de alimento lactis, non de cæteris, quæ statim pater subministrare tenetur *l. si competenti 3. C. eod. Coler. tr. de aliment. l. 1. c. 6. n. 4. Miller. ad Struv. Exercit. 25. th. 74. Magnif. P. Schmier p. 2. de matr. c. 3. n. 110. §. 111.*

819 2. Extenditur etiam ad filios naturales, & illegitimos, etiam Spurijs, ut patet ex *c. cum haberet 5. in fin. de eo, qui duxit &c.* à quo correctum est Jus Civile prohibens alimenta præstari Spurijs, sive ex damnato coitu natis. *Auth. ex complexu C. de incest. nupt. & Novell. 89. c. 15.* quam Juris Ecclesiastici dispositionem etiam in foro seculari servandam, allegatis præjudicijs, velut pro certo tradunt Gaill. *l. 2. obj. 88. n. 4. §. 12. Coler. l. 1. cit. c. 3. à num. 33. Lauterbach, l. cit. §. 16.* Ratio est; quia Juri naturali repugnare videtur, ut proles, quæ delictum non commisit, sit inferioris conditionis, quam brutum, atque à parentibus, à quibus accepit vitam, per subtractionem alimentorum vitâ denuo spoliatur.

820 3. Extenditur non tantum ad cibum, & potum, sed ad vestitum *l. verbo 43. ff. de V. S. habitationem l. legatis 6. ff. de aliment. vel cibar. legat. suppellectilem domesticam, & medicamenta. Coler. de aliment. l. 2. c. 1. n. 2. Miller. l. cit. thes. 77. in not. à Lit. A. & cætera, quibus tuendi, curandæve corporis nostri gratiâ utimur, ut loquitur Cajus *l. & cætera 44 ff. de V. S.* Imò etiam ad sumptus pro Studijs; nam licet Pater ad studia applicare filium, nisi conditio Status hoc exigat, & sumptus pro istis subministrare non teneatur, si tamen ad ea ipsum semel admovit, & is capacitati ingenij adjungat industriam, & profectum, impenfas (si ulterius istud possit) largiri deinceps compellitur. *Miller. l. cit.**

821 Cessat autem hæc obligatio alendi liberos in Parentibus casu duplici. *Primus est;* si filij aliunde sustentationem sufficientem habeant, aut per exercitium artis vel liberalis, vel mechanica, famularumve honestum acquirere illam possint; tunc enim, si spectata personæ, & status qualitate hoc possint, parentes alimenta ipsis subministrare non tenebuntur *l. si quis 5. §. sed si filius*

7. ff. de agnosc. & alend. liber. Alter casus est, si talem in parentes commiserunt ingratitude, ut exheredari valeant *l. si quis cit. §. idem Judex 11.* nam, ut *ibidem* notat Gothofred. *Lit. S.* ex quibus causis potest parens filium exheredare, ex iisdem potest eidem denegare alimenta, & dotem.

Dub. 3. Quæ sit obligatio Conjugum quoad usum Matrimonij, seu actum conjugalem? *¶* Uno petente, alter tenetur reddere; petere verò debitum per se neuter tenetur.

Pars 1. habetur ex *S. Paulo 1. Corinth. 7. v. 3.* ubi Apostolus, *Uxori,* inquit, *vir debitum reddat, similiter autem uxor viro.* Item *Gen. 2.* ubi dum DEUS ad primos nostros Parentes, *Crescite,* inquit, *& multiplicamini,* præcipit actum conjugalem. Estque obligatio hæc ex genere suo gravis, ita, ut mortaliter peccet Conjux debitum negans, si istud alter conjux serio, instanter, & rationabiliter petat, nec ulla interveniat causa legitimè excusans ab obligatione reddendi, ut communiter docent Theologi. *Ratio est;* quia conjux per ipsum Matrimonij contractum corporis sui dominium in ordine ad actum generationis in alterum transtulit. Ergo hic vi contractus, adeoque ex Justitia tenetur reddere debitum. *Et hinc sequitur,* actum conjugalem per se, & ex natura sua licitum, & honestum esse, ut habet Catholica Veritas contra quosdam Hæreticos, præsertim Manichæos, qui Matrimonium volebant esse malum. Convincitur sequela manifestæ veritatis; nam DEUS, ut dictum est, præcepit actum conjugalem; actum autem ex se malum DEUS non potest præcipere. Ergo &c.

Pars altera ex eo ostenditur; quia nullus tenetur uti jure suo, quod per se ad salutem corporis, vel animæ non est necessarium, & quod per se tantum, & in suum jus illud habentis commodum introductum est, sed potest juri suo is renunciare *c. ad Apostolicam 16. de Regular.* tale jus est jus petendi debitum conjugium competens. Ergo &c. Addidi autem *per se;* quia per accidens, non quidem ex propria obligatione Justitiæ, sed ex Charitate conjux tenetur petere debitum, si ex signis colligat, aut credat alteri conjugi aliàs imminere periculum incontinentiæ, quod petendo possit avertere: hujusmodi autem petere est moraliter reddere. *Schamb. hic n. 175.*

Dub. 4. An reddi, & peti debitum possit ab eo, qui cum dubitaret de valore Matrimonij ob suspensionem latentis impedimenti, illud tamen mala fide contraxit? *Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. v. alia verò, & dist. 37. q. un. art. 5. ad fin. ¶. dum verò conjugatus* cum quibusdam alijs putat, eum nec posse petere, nec reddere debitum. *Rationem dant;* quia possessio mala fide

fide incepta non suffragatur, & ita claudicat Matrimonium ex parte habentis malam fidem, ergo non potest petere debitum. Sed neque reddere potest; cum enim dubitet, an validum sit revera Matrimonium suum, reddendo debitum exponeret se fornicationis periculo.

225 Sed dicendum, hunc non posse debitum conjugale petere, posse tamen reddere alteri, qui bona fide contraxit. Ita Sylv. V. Matrimonium 4. q. 9. dist. 3. Henricus, l. 12. de matr. c. 6. n. 5. § 7. comment. Lit. S. Barth. à Ledesm. dub. 20. de Matr. concl. 1. Sanch. l. 2. de matr. D. 42. n. 2. Conink D. 34. de matr. dub. 10. n. 101. Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. §. 3. n. 23. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 9. n. 6. Pirh. hic n. 180. & probatur arg. c. significavit 2. de secund. nupt. ubi deciditur, conjugem, qui nondum de prioris sui conjugis obitu certus contraxit, non posse debitum petere, etsi hoc negare non possit postulanti, qui bona fide contraxit.

Partem 1. responsionis probat Argumentum in ratione dubitandi allatum; quia scilicet jus petendi debitum non acquiritur, nisi per contractum bona fide ininitum, & possessionem bonæ fidei, atqui talis conjugum, dum fide dubia contraxit, iniit contractum Matrimonium mala fide, ergo per eum contractum non acquisivit jus petendi debitum.

226 Pars 2. ostenditur; quia alter ratione contractus bona fide initi est possessor bonæ fidei, adeoque habet jus petendi, & utendi re, quam bona fide putat esse suam. Igitur jure suo spoliari non debet ob malam fidem alterius, quamdiu non constat nullum esse Matrimonium. Spoliaretur autem jure suo, si negaretur illi debitum, Ergo &c.

Ad Argumentum in contrarium allatum dico, eam fornicationem, si fortè Matrimonium sit nullum, solum esse materialem: major autem est obligatio non irrogandi certam injuriam alteri conjugi, quam vitandi periculum materialis fornicationis, quod dubitans evitare nequit, nisi cum injuria alterius.

227 Dub. 5. An reddi, & peti debitum possit, si post Matrimonium bona fide conjugis utriusque contractum, uni superveniat dubium de valore illius? Plerique DD. in hoc conveniunt 1. quòd teneatur reddere debitum alteri conjugi non dubitanti: & probatur hoc eo modo, quo pars secunda responsionis ad Dubium præcedens; quia scilicet propter dubium, vel etiam probabiles, non tamen certas rationes non potest alter privari possessione Juris sui justè acquisita; ad hoc enim requiritur, ut aliquis sit certus rem non esse possidentis.

2. Consentiant in id omnes, non posse petere, antequam adhibuerit sufficien-

tem diligentiam ad veritatem cognoscendam: quia generaliter, quando quis dubitat, an res sit sua, quamvis eam retinere possit, non tamen potest eam uti, donec veritatem inquirat; frustra enim inquireret, si non teneretur eam domino conservare. Ergo similiter in nostro casu non potest conjugum dubitans debitum petere, quod est uti Matrimonio, & actus dominij, etsi possit reddere, quod est solum pati actum dominij alterius, qui cum sit bonæ fidei possessor, non potest eo injustè privari.

Difficultas est, an si adhibitâ diligentia, adhuc maneat dubium, ita dubitans debitum possit petere? Videtur non posse petere. 1. Quia si cum tali dubio conjugum dubitans petat debitum, periculum est fornicationis, cum periculum sit, an non sit invalidum Matrimonium. 2. Ante adhibitam diligentiam illicitum est petere debitum conjugum dubitanti. Ergo etiam si post adhibitam diligentiam dubium illud remaneat. 3. c. inquisitioni 44. de sent. Excomm. dicitur, si conscientia pulset animum ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, & manifesta; debitum quidem reddi posse, sed postulari non debere.

Sed respondendum est affirmativè. Ita Sot. l. 4. de Just. q. 5. art. ult. ad fin. & in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. v. inò varò, & dist. 37. q. un. art. 5. ad fin. v. dum verò conjugatus, Henricus, l. 12. de Matr. c. 6. n. 5. § 7. Sanch. l. 2. de Matr. D. 41. n. 46. § 47. Conink D. 34. de Matr. dub. 10. n. 105. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 9. n. 6. in fin. Pirh. hic n. 181. Ratio est; quia generaliter loquendo bonæ fidei possessor, si dubitet rem esse alienam, & post sufficiens examen nequeat dubium deponere, potest non tantum rem detinere, sed etiam illam uti, vel eam alienare; cum enim tali justè concedatur possessio, etiam concedi debent, quæ illam subsequi solent. Igitur etiam conjugum dubius, si præmissò examine adhuc dubius maneat de valore Matrimonij, potest uti Matrimonio petendo, & reddendo debitum. Conf. quia iniquum videret aliquem propter dubium superveniens, quod post adhibitam diligentiam deponere nequit, perdere jus legitime acquisitum. Atqui ante hoc dubium conjugum bona fide contrahens habuit jus petendi debitum. Igitur non obstante tali dubio superveniente, quod bonam fidem in possessore non tollit, nec interruptit, illud jus retinebit.

Neque resolutionem istam evertunt Argumenta n. 329. allata. Ad 1. eo casu non est periculum fornicationis formalis, vel peccaminosæ; quia stante hoc dubio speculativo de valore Matrimonij, potest simul consistere judicium practicum, quo prudenter judicatur, licitum esse hic & nunc usum juris conjugalis justè acquisiti: quod formari potest ex communi Regula, quia

quia in dubio melior est conditio possidentis, & in dubio nemo privandus est jure semel legitime acquisito. *Ad 2.* quod ante adhibitam diligentiam conjux dubitans non possit petere debitum, causa non est tantum, quod adsit dubium speculativum de valore Matrimonij, sed quia nondum est adhibita debita diligentia ad illud deponendum. Igitur quando post adhibitam debitam diligentiam dubium adhuc manet, illud impedire non amplius potest petitionem debiti, cum in hoc obligationi suæ dubitans jam satisfecerit, qui solum tenetur inquirere, quod ante ejusmodi inquisitionem formare prudens judicium nequeat, an usus conjugij ipsi licitus sit, vel illicitus. *Ad 3.* in c. cit. vel tantum agitur de conjuge, qui ab initio mala fide contraxit Matrimonium, quia scilicet dubitabat, vel dubitare debebat de ejus valore, ac proinde nunquam fuit bonæ fidei possessor; vel locus ille intelligendus est de dubitante, qui diligentiam sufficientem inquirendæ veritatis non adhibuit, adeoque interim jure suo uti non potuit.

Dub. 6. Quid dicendum, quando uterque conjux dubitat de valore Matrimonij bona fide contracti? *Certum est* hoc casu neutrum posse petere ante præmissum examen debitum juxta dicta n. 328. Post examen sufficiens adhibutum, si adhuc persistat dubium, juxta resolutionem n. 330. datam petere uterque potest.

An verò, si in hoc casu unus ante adhibitum examen sufficiens illicitè petat debitum, alter teneatur reddere, difficultas est. *Affirmant* Cordub. *summ.* q. 45. p. 3. fol. 113. *Henriq. l. 12. de Matr. c. 6. n. 5. comment. lib. T. Barth. à Ledesm. dub. 20. de Matr. concl. 1. Petr. de Ledesm. de Matr. q. 45. art. 1. ad fin. §. ad hoc dubium respondetur. Fundantur 1.* quia in dubio melior est conditio possidentis, uterque autem in hoc dubio possidet. *2.* Quia non obstat, quod illicitè petat; nam etiam illicitè petit conjux ligatus Voto simplici Castitatis, & tamen alter ita petenti tenetur reddere debitum.

Sed dicendum non teneri, nec posse in casu dato petenti reddere debitum, quando novit petentem esse dubium de valore Matrimonij, & nondum adhibitam diligentiam ad debiura illud vincendum. Ita *Sanch. l. 2. de Matr. D. 41. n. 55. Pirh. bic n. 183. Ratio est;* quia diligentiam sufficientem non præmissam, possessio in dubio non confert jus utendi re. Ergo conjux tunc petens petit id, ad quod nullum jus habet, & ad quod possessio non suffragatur. Atqui si petens jus nullum habet, alter nequit reddere, si etiam ipse dubitat; tota enim ratio, ob quam tenetur & potest reddere, est, ne alter jure quæsito privetur, quod in tali casu non fit.

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

Dixi diligentiam sufficientem non præmissam; quia hac adhibita uterque potest reddere, cum post sufficientem inquisitionem possessio conferat jus ad omnem usum. *Addidi, si etiam aliter dubitet, non teneri, nec posse reddere petenti;* quia exponeret se, & compartem periculo peccandi, & fornicationis non tantum materialis, sed formalis, cum talem redditionem jus nullum petentis legitimet. Aliud est, si unus duntaxat dubitet, & petat à non dubitante ante præmissum examen debitum; nam tali casu, etsi conjux non dubitans, conficius dubij alterius, possit negare debitum (quia petens jus ad petendum tali casu non habet) potest tamen reddere, ut notat *Sanch. l. cit. n. 56.* Rationem dat; quia cum ipse sit in possessione pacifica, nec dubitet de Matrimonij valore, nec teneatur credere alteri asserenti, nedum dubitanti, potest uti plenè sua possessione petendo, & reddendo.

Ad 1. Arg. n. 332. propositum dico; in casu præsentis dubij meliorem esse conditionem possidentis, ne uxore spoliatur, non verò ut habeat jus usûs Matrimonij; nam hoc jus dubium superveniens impedit, & suspendit, usque dum adhibita sit debita diligentia ad veritatem assequendam. *Ad 2.* nego paritatem: quia ligatus Voto simplici Castitatis habet jus verum ad petendum debitum, quamvis impeditum Religionem Voti; & hinc quando petit, licet contra Religionem peccet, tamen verè sibi debitum petit. At qui dubitat, an Matrimonium suum validum sit, caret jure petendi, & possessionis suffragio, donec impendat diligentiam.

Dub. 7. Quid Juris, si quis post Matrimonium bona fide contractum utrinque habeat opiniones probabiles & de valore Matrimonij, & de nullitate illius? *R.* In tali casu potest reddere, & petere debitum; quia licet amplecti opinionem probabilem valoris Matrimonij. Ita *Petr. de Ledesm. de Matr. q. 45. art. 1. ad fin. in solut. ad ult.* *Sanch. l. 2. de Matr. D. 44. n. 4. Pirh. bic n. 183. fin.* Imò, ut idem *Sanch. l. cit.* notat, id potest, etsi probabilius crederet non valere Matrimonium, modò habeat opinionem verè probabilem de valore ejusdem. Ratio est; quia potest se conformare opinioni probabili, etiam probabiliore relicta.

Aliud esset, si adesset credulitas de nullitate, & contra hanc non militaret aliud judicium probabile; nam tali casu, etiam post adhibitam diligentiam, si opinio de nullitate deponi non potest, ita opinans petere debitum nequit: in quo distinguitur opinans à dubitante; dubitanti enim post diligens examen suffragatur possessio, non verò habenti assensum opinativum. *Sanch. l. cit. n. 2.* Reddere tamen debitum altero

K

pe-

petente debet, prout patet ex c. *inquisitioni* 44. de sen. Excomm. ibi, si habeat conscientiam ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, & manifesta, reddere debet. Ratio est; quia ut possim alium sua possessione spoliare, oportet me esse certum rem non esse suam. Est autem in hoc casu aliter non dubitans, sed credens Matrimonium esse validum, in possessione legitima Matrimonij. Ergo &c.

338 Quæritur 2. Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte Mariti? R. Inter hos præcipue eminent duo, scilicet Potestas Maritalis, & Patria. Illa se ad uxorem extendit, quam viro, tanquam capiti, in ordine ad gubernationem, & administrationem domesticam subjicit juxta ordinationem Divinam Gen. 3. v. 16. Ephes. 5. v. 22. & 1. Corinth. 11. Ista circa Liberos occupatur, vi cuius Maritus personas illorum regere, actiones ipsorum in bonum familiæ dirigere, & res eorum (servata Peculiorum distinctione) ad utilitatem propriam applicare conceditur, per ea, quæ congerunt Inerpp. ad tit. Inst. de patr. potest.

339 Dub. 1. Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum? R. 1. Non potest uxor à viro discedere, etiam peregrinandi causâ ad locum sacrum, sine viri consensu, & extra necessitatis casum. Sanch. l. 9. de Matr. D. 4. n. 15. 2. Tenetur in ijs, quæ ad familiæ convenientem administrationem pertinent, obedire præceptis mariti. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 2. n. 1. Et hinc etiam marito permissum est uxorem, si immorigera, & refractaria sit, castigare, moderatè tamen; quia non ancilla, sed conjux est, & adiutrix domesticæ administrationis. Laym. l. cit. 3. Si vir domicilium mutet, tenetur eundem sequi uxor can. unaqueque 3. caus. 13. q. 2. ibi, Unaqueque mulier sequatur virum suum, sive in vita, sive in morte. In quo dispar est ratio viri, & mulieris; nam vir non tenetur sequi uxorem, nisi hæc ob casum necessarium cogatur domicilium mutare, cum tamen ipse pro libitu suo sibi domicilium eligere possit, & uxorem cogere regulariter loquendo, ut illum sequatur. Sanch. l. 1. de Matr. D. 41. n. 16. Schambog. hic n. 172. König ibid. n. 115.

340 Dixi Regulariter; nam plures sunt casus, in quibus neque mulier tenetur sequi virum mutantem domicilium, prout videre est apud Sanch. D. 41. cit. Pirh. hic n. 174. Schambog. n. 172. Talis est 1. si in Pactis Matrimonialibus certus locus habitationi sit destinatus; tunc enim uxor virum ab eo loco discedentem sequi non tenetur, nisi nova causa discedendi superveniat antè non prævisa, ob quam vir necessariò debeat proficisci aliò: de quo dictum est supra à n. 120. 2. Si sine gravi detrimento corporis, vel animæ virum sequi non

possit; quia urgentius est præceptum abstinendi à peccatis, vitamque tuendi. 3. Si vir hinc inde vagetur, & uxor nescivit, quòd ille consuetudinem vagandi habeat: secus, si scivit; nam si nihilominus ei nupsit, tacitè ad eum sequendum se obligavit. 4. Si vir peregrinationem longam, etiam pietatis causâ, instituere vellet, & commodè eum uxor sequi non posset. 5. ut Bald. in l. si cum dotem. §. si maritus. n. 1. ff. solut. Matr. cum alijs putat, quando vir ob delictum in exilium mittitur à domicilio. Sed probabilius alij apud Sanch. l. cit. n. 13. docent eam teneri, ut virum sequatur in exilium; quia sequi debet infortunium viri l. si cum dotem cit. §. sin autem. Neque hoc est puniri uxorem ob viri delictum, sed poena imponitur viro, & quia uxor Jure Divino tenetur eum sequi, ex causa necessaria, & inevitabili aliò migrantem, per accidens id infortunium patietur uxor.

Dub. 2. An Marito Illustri erga Uxorem Illustrem Jurisdictione competat, ita, ut eam tam in Civilibus, quam in Criminalibus judicare possit? Negat Myler. ab Ehrenbach. Gamol. Person. Illustr. c. 7. n. 22. ullam Jurisdictionem marito hoc casu in uxorem competere; eò, quòd uxor mariti sit focia l. nuptie 1. ff. de rit. nupt. l. adversus 4. C. de crim. expilat. hered. & si maritus sit Princeps, ac Status Imperij, etiam ipsa immediata persona Imperij esse putetur. Decian. Conf. 222. n. 3. Cravett. conf. 829. n. 5. adeoque par sit marito. Atqui par in parem Imperium, aut Jurisdictionem non habet per l. nam Magistratus 4. ff. de recept. qui arbitr. igitur fieri non poterit, ut maritus eumperet, tanquam subditæ, & in eam Jurisdictionem exerceat; & hinc siquis uxori Illustri litem movere velit, vel Austregas, vel Cameram Imperialem pro causa qualitate adire tenebitur. Lymnæus de Jur. Publ. l. 9. c. 5. n. 60. Gaill. l. 1. obs. 1. n. 17. & seqq.

In contrarium inclinat Stryk Us. mod. Pandect. tit. de Jurisd. §. 29. Vitriar. Inst. Jur. Publ. l. 3. tit. 17. §. 10. Schüz Coll. Jur. pub. vol. 1. D. 3. th. 32. quorum sententiam theoreticè veram existimat König hic n. 117. & veram, licet priorem in judicando sequendam putet. 1. Quia ex vulgato quilibet Princeps in suo Territorio tantum potest, quantum Imperator in Imperio, nisi quid nominatim inveniatur exceptum. Gaill. l. 1. de Pac. publ. c. 6. n. 10. Augusta autem Imperatori subdita est arg. l. Princeps 31. ff. de LL. adeoque etiam coram Imperatore conveniri potest. Lymnæus ad Bull. Aur. c. 5. §. 3. obs. 4. n. 2. igitur etiam uxor Principis, aut Status Imperij se à Jurisdictione mariti sui nequit eximere. 2. Quia uxor Illustris per nuptias transeundo in territorium mariti sui ibi constituit domicilium. Sed hoc ipso, quòd aliquis

aliquis in territorio alicujus domicilium sibi constituit, Domini territorialis propriè fit subditus, ut docet ipsemet Myler ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imp. c. 38. n. 7. quod etiam in Principibus, & Statibus Imperij obtinere afferunt non pauci apud Tileman de Benign. Decis. Camer. Synt. 2. dec. 7. vol. 10. licet alij negent apud Ziegl. de aur. prax. Calvoli S. Landsassijn. 24. & seqq. 3. Debitor fortitur forum in loco Contractus, & delinquens in loco delicti per dicta Libr. 2. Tit. 2. à n. 30. & à n. 39. ergo etiam uxor fortitur forum sub Jurisdictione mariti, si in ejus territorio contrahat, vel delinquat: cujus reiplura exempla enumerat P. Otto Aicher Histor. quart. Monarch. l. 5. c. 3. q. 2.

341 Neque obstant allegata in contrarium. Ad 1. uxor tantum Socia est domesticæ curæ, non verò Imperij, & Jurisdictionis maritalis. Vitriarius S. 10. cit. Ad 2. uxor immediata persona est, ut maritus, extra potestatem, & territorium mariti, conceditur: intra illud, negatur; nisi hoc ipsi maritus gratiose concesserit. Ad 3. Regula illa, quod par in parem Jurisdictionem non habeat, limitari debet, nisi alter alterius se Jurisdictioni subjecerit, quod in casu præsentis femina nubendo existimatur fecisse.

344 Dub. 3. Quam potestatem Maritus habeat in Liberorum suorum personas, & bona? w. Quoad personas olim Patria potestas in Liberos tanta fuit, quanta dominorum in Servos, h. e. jus vitæ, & necis l. in suis 11. fin. ff. de Liber. & posthum. l. fin. C. de patr. potest. Sed hoc jus successu temporis limitatum est, & relicta patri solum facultas terminandi controversias domesticas, & liberos, si parere liberè non velint, castigand. l. si filius 3. & l. seq. C. eod. König hic n. 117. §. patria potestas.

345 Eodem modo restricta etiam est Parentum potestas in bona Liberorum, quæ olim tam ampla fuit, ut quidquid ad Liberos perveniret, hoc parentibus suis ad instar servorum acquirerent. Nam sequentibus temporibus Peculiorum distinctio introducta est, & sancitum, ut Pater vi Patria potestatis in Peculio profectitio plenum dominium, in Adventitio Regulari solum Usumfructum obtineat, in Adventitio Regulari solum Usumfructum, & à fortiori in Castrensi, vel quasi Castrensi omne jus filij, nec quicquam in ijs competat Patri S. igitur 1. Inst. per quas person. cuiq. acquir. l. cum oportet 6. C. de bon. quæ liber. Novell. 117. c. 1. König n. 117. cit. §. eod.

346 Porrò potestas Patria non obinde solvitur de Jure communi, esto, liberi ad nuptias convolent, prout aperte patet ex S. fin. Inst. de patr. potest. l. injuria 1. §. fin. ff. de injur. De Jure communi, inquam; nam variarum Nationum consuetudine obtinuit, ut si liberi conjugati separatam habeant Oecon-

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

miam, patria potestas solvatur. Stryk. ad ff. tit. de Adoption. §. 22. & seq. quod tamen non ubique obtinet, prout testatur Lauterbach. ad ff. tit. de Rit. nupt. §. 82. & hinc ibi locus erit dispositioni Juris communis.

Quæritur 3. Qui sint effectus Matrimonij uxori proprij? w. Tres sunt præcipuè.

1. Quod participet dignitatem, & nobilitatem mariti. De Dignitate perspicuus occurrit textus l. femina 8. ff. de Senator. & l. mulieres 13. C. de Dignit. & ideo si Princeps, aut Comes Imperij ducat inferioris conditionis uxorem, statim dignitatis suæ radios in hanc derivat, ut Princeps, Ducissa, vel Comitissa salutari debeat, nisi fortè Matrimonium sit inæquale, seu ad Morganaticam contractum: de quo supra a n. 237. Stryk. ad ff. de Senator. §. 6. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 3. n. 18. De Nobilitate, quod à Marito transferatur in uxorem, post Tiraquellum, Befoldum, Hooping, & alios cum communi docet idem Stryk §. 7. & meritò; nam l. mulieres cit. hoc expressè statuitur ibi, Genere nobilitatus. Hæc tamen nobilitas à Marito illustri in Matrem plebejam ita transfusa, eam vim non habet, ut ex ea descendentes Canonicatum capaces fiant in Ecclesijs Cathedralibus, & alijs, in quibus nobilitas utriusque parentis, & avorum requiritur. Magnif. P. Schmier l. cit. n. 28.

An autem vice versa, si femina nubat marito conditionis inferioris, pristinam suam dignitatem, & prerogativas amittat, & mariti dignitate, honorè que esse contenta debeat, dubitari potest? Et videtur respondendum affirmativè; quia vulgato asserto priorum statum, & conditionem amittere dicitur per l. femina 8. ff. de Senator l. cum tu 10. C. de Nupt. Sed cum Stryk l. cit. §. 9. distinguendum est inter prerogativas connatas, qualis est nobilitas, ac illustris conditio, quam femina talis accepit ex sanguine; & inter participatas, quas accepit ex officio patris, quia hic v. g. fuit Consul, Consiliarius, aut Minister Principis. Has posteriores, dum nuptias cum marito sortis diverse pangit, amittit; quia per nuptias à familia patris egreditur, nec paternorum jurium particeps remanet, sed mariti sortem consequitur l. cum tu cit. Priores, quia sanguini, quem femina per Matrimonium non exuit, coherere videntur, retinet l. cum tu cit. & l. ff. ut 1. C. de dignit. & sic passim obtinuit praxis, quæ videmus filiam Regis, Ducis, Principis, Comitissæ, Baronis &c. etiam post nuptias cum inferiori marito contractas, titulo tamen, quem antecesserit ex natalium splendore accepit, adhuc condecorari. Cassanæus in Catalog. Glor. Munl. p. 2. Consid. 40. Springsfeld de Appanag. c. 3. n. 130. Myler ab Ehrenbach Gamolog. Person. illustr. c. 5. §. 28. König hic n. 119. Magnif. P. Schmier c. 3. cit. n. 28.

K 2

2. Effo-

2. Effectus proprius Uxori est, quòd pleraque viri, veluti fori, sessionis, immunitatis &c. privilegia participet prout patet ex l. fin. C. de injur. l. medicos 6. & l. fin. C. de professor. & Medic. Et hinc 1. si Maritus sit Princeps, aut Status Imperij, etiam Uxor ex mediata sit immediata persona Imperij, saltem extra territorium mariti arg. l. ne ad diversa 4. C. de Silentiar. & Decur. l. cum quedam 19. ff. de Jurisdic. 2. Quando vult condere Testamentum, non tenetur adhibere omnes solennitates à Jure Civili præscriptas, sed satis est, si observet ea, quæ requiruntur de Jure gentium arg. l. Princeps 31. ff. de LL. 3. Potest Uxori Illustri testamentum, tanquam Principi oblatum, insinuari arg. l. omnium 19. C. de Testam. Tabor de Testam. Princip. oblat. c. 6. n. 11. 4. Donatio, ab ipsa facta, est 500. solidos excedat, insinuatione non indiget, acsi ipse Princeps maritus donasset l. sancimus 34. §. exceptis. C. de Donat. 5. Quod donat ipsa alicui ex Gynæceo suo, aut alteri, induit naturam Castrensium peculij, ita, ut pater donataria, vel donatarij in re donata usum fructum non possit prætere l. cum multa 7. C. de bonis, quæ liberis &c. 6. Ministri uxoris Principis idem privilegium habent, quod Ministri mariti Principis arg. l. cubicularios 3. C. de Præposit. sacr. cubic. 7. Ipsius bona æquè, ac bona Principis mariti, immunitate à vectigalibus gaudent arg. l. locatio 9. §. fin. ff. de Publican. & vectigal. 8. etiam in Augustam crimen lætæ Majestatis committitur arg. l. quisquis 5. C. ad Leg. Jul. Majest.

3. Effectus proprius ex parte uxoris est, quod acquirat domicilium mariti l. cum quedam 19. ff. de Jurisd. l. fin. §. item rescripserunt 3. ff. ad municipal. l. mulieres 13. C. de dignit. & forum cum eo commune habeat l. mulieres cit. adeo, ut dotem non, ubi Pacta dotalia confecta sunt, sed ubi maritus domicilium habuit, repetere debeat l. exigere 65. & ibi Gloss. ff. de Judic. Et retinet hoc mariti sui forum, domicilium, dignitatem, & prærogativas mulier, etiam marito mortuo, quamdiu manet vidua per l. mulieres cit. & l. fin. C. de incol. quia dum amoribus conjugalibus iteratò se non implicat, mariti prædefuncti prærogativis digna reputatur. At quamprimum alteri nubit, has amittit, ac posterioris mariti fortunam sequitur l. mulieres cit. & Novell. 22. c. 36. nisi speciali indulto Principis impetraverit retentionem veterum Jurium l. fin. pr. ff. de Senator. Stryk. ad eund. tit. §. 8.

4. Idem potest Effectus quartus, scilicet Jus alimentorum, quæ ipsi, & familiæ subministrare maritus debet; nam ideo etiam Dotis fructus accipit l. dotis 7 ff. de Jur. dot. & l. pro oneribus 20. C. eod.

Excipitur 1. Si uxor sine culpa viri,

& absque causa necessaria à marito discedat: tunc enim, quamvis dotem ab ea maritus acceperit, ad eam alendam non obligatur; quia uxor debet esse in obsequio viri can. hec imago 13. caus. 33. q. 5. ac proinde, si non velit præstare obsequium debitum, non recipiet alimenta aliàs sibi debita; qui enim non facit, quod debet, non recipit, quod oportet arg. l. si eà 3. C. de condit. infert. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 7. §. 5. n. 2. Sanch. l. 9. de Matr. D. 4. n. 20. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 2. n. 2. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5 §. 2. n. 3. Dixi si sine culpa viri, & absque causa necessaria; nam si ob viri favitiam, aut aliam culpam discesserit; vel si coacta sit recedere ob viri furorem, aut morbum contagiosum; vel etiam ob proprium delictum in exilium acta sit, ali a viro debet, ut l. cit. notant Sanch. n. 21. & seqq. Laym. Pal. &c.

Excipitur 2. Si dos promissa, vel pars promissa dotis soluta non fuerit, sive de 352 inde promissa fuerit ab uxore, ejusque parentibus, sive ab alio quocunque extraneo; quia maritus, de dote conveniens pro alimentis uxori præstandis, tacitè intendit nullam obligationem alimentorum subire, dote non soluta, Sanch. l. 9. de Matr. D. 5. n. 2. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 2. n. 5. Est tamen, ut DD. cit. notant, differentia facienda inter casum, quo dos promissa est ab uxore, vel ejus patre, & inter casum, quo promissa est ab extraneo; nam si ab extraneo promissa est, eà non soluta nullam maritus obligationem habet alendi uxorem, tamen si promittens dotem ob impotentiam eam non solvat. At si ab uxore, ejusque patre promissa sit, & hi ex impotentia non solverint, modò tempore promissionis eam impotentiam non agnovissent, tenetur maritus uxori alimenta præstare, acsi dotem recepisset; quia censenda est eo casu Dos perire fortuitò, siquidem absque culpa uxoris, vel parentis non solvitur, quique conveniri nequeunt pro dote solvenda, ultra, quam facere possunt.

Excipitur 3. Si maritus sit inops, & uxor dives; nam eo casu uxor viro alimenta præstare debet l. si cum dotem 22. §. si maritus 7. fin. ff. solut. Matr. Sanch. D. 5. cit. n. 9. Pal. p. 2. cit. n. 4. Schamb. hic n. 173. Rationem dat Sanch. l. cit. quòd dum mulier dives absque dotis promissione ducitur, videtur tacitè actum de Dote constituenda; igitur dum dotem tacitè promissam non solvit, à marito petere alimenta non potest, sed potius ab ipsa maritus, utpote cum eum in finem constituatur Dos, ut alere uxorem, & familiam, aliàque matrimonij onera supportare possit. Quando autem non ipsa mulier, sed ejus pater dives esset, dotemque constituere nolle, teneretur maritus, qui nihil de dote pactus est, ipsam alere, liberumque illi esset à patre dotem petere. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 425. n. 4.